

מגילת יוחסין

ומלואים למגילת יוחסין

שלשלת היחוס, ופרשת יקר, תפארת הגאון המופלא, יחיד בדורו, המקובל האלהי, הוא מלאך ה' צבאות, ארי דבי עילאי, מופת הדור, המפורסם בנפלאותיו, ובחיבוריו הקדושים, כ"ש אדונינו מורינו ורבינו, רבי יהודה ליווא זלה"ה, אב"ד ור"מ דק"ק פראג, הנקרא בשם מהר"ל מפראג חומר מגוע ישי ונצר משרשי משפחת בית דוד המלך ע"ה, עם שלשלת היחוס של חתנו הגאון המופלא כ"ש ר' יצחק הכהן זלה"ה, ויחוס הגאון מהרש"ש הגאון מוהר"מ סופר ז"ל בעל החתמ"ס אב"ד ור"מ דק"ק פרעסבורג, ויחוס דודי הגאון המקובל קדוש ה' מוה"ר חנוך הענך זע"ה מאלכסנדר.

חיבר איש נבון וחכם ומופלג מו"ה מאיר פערעליש ספרא ודיינא דק"ק פראג ממזפחתו של הגאון הנ"ל לבקשת הזקן הרב המופלא ומופלג מו"ה ישעיה כ"ץ הדיין המצויין ב"ד רבא דק"ק בראד, אחי הגאון הגדול המפורסם מו"ה נפתלי כ"ץ בעהמ"ח ס' סמיכת חכמים, נכדי הגאון מהר"ל מפראג, והיה זה "המגילת יוחסין" מחובר לספר "מטה משה" של הגאון המקובל מו"ה משה כ"ץ ר"מ דק"ק פרעמסלא, בנו של הרב ר' ישעיה הנ"ל.

ועתה נדפס מחדש עם הערות יקרות, וזכר לכל חיבוריו, עם הקדמה ארוכה, נקרא בשם גבורות ארי בו יבואר הלוכו בקודש ודרכו בחיבוריו הקדושים, עם העתקת הרבה דברים בדרכי התורה והיראה אשר דיבר בחיבוריו עם מלואים למגילת יוחסין ממני

חנוך הענך משה טרויבע מקראקא

נין ונכד מהר"ל

הסכמות

כשיצא ספרו לאור אקח בלי נדר ממנו כפי אשר יושת עלי.
יום ג' כ"ב כסלו תרס"ב לפ"ק.

דובער שפייערס מו"צ פק"ק לונדון.

גם אנכי בל"ג אקבל ספרו ולראי' באתי עה"ח יום ד' י"ז
לחודש חשון תרס"ב.

הק' חיים זוסמאן הכהן מו"צ פה לונדון.

גם אנכי אקח בל"ג ספר מגילת יוחסין כשיצא מבה"ד ע"י
המופלג מר' הענך המוציא לאור.

אברהם אבא ב"ר יעקב ולה"ה יוערנער

רב דק"ק „מחזיקי הדת" בלונדון

הסכמת

הרב הגאון הגדול החסיד וצדיק מפורסם ע"ה פ"ה כ"ש מו"ה

ישעיה מושקאט נר"ו אב"ד דק"ק פראגא

מי חרש אשר לא שמע את שם הגדול של הגאון המופלא איש
אלהים קדוש. כ"ש רבינו מחר"ל מפראג וללה"ה. אשר
כל ניב שפתים ילאה להביע תפארת גדולתו. ואת רבבות נפלאות
ואלפי ישועות שעשה לדורו בזרוע עוזו. ומי עור אשר לא ראה את
אור חיבוריו הנפלאים אשר כלפיד יבער בחדרי לבות ההונים בם
וחיך מי לא טעם את הלך הנבש אשר תחת לשונו הקדוש. לכן מי
אשר לא ירצה להתחקות על שרשי אדם הגדול כמוהו. אשר יצא
חומר משורש ישי ונצר מגזע דוד המלך. ומי אשר לא יוקיר
את תולדות גבר חכם ואיש מופת הלזה. ע"כ ראוי להחזיק מובה
להמופלג מו"ה נח חיים במו"ה משה "מקאברין". אשר הביא
לנו ספר מגילת יוחסין שהעלה על מונח הרפוס. בו שלשלת
היחוס של הגאון הנ"ל. עם תוספות מרובה אשר אסף מלא חפנים
מאת אשר ראה עינו בשאר ספרים המספרים שבחי הגאון הנ"ל
ואספם בעמיר גורנה. וגם יצא לבאר את דרך הגאון בחבוריו.
ולהשמיע את קול הגאון ז"ל אשר כאריה בחבוריו יישאג על דרכי
התורה והיראה שגדרו חז"ל. שנפרצה בהם פרצות אשר עד הטם
עדיין המכשלה תחת רבים. לכן מהראוי לכל איש אשר רשפי אש
אהבת הגאון וחיבוריו הקדושים הוקד בבתי נפשו. יביא הס' הזה
מעט הבמות ורב האיכות אל ביתו. למען יהיה בעל השמועה עומד
לנגד עיניו בעת לימודו בחבוריו. ואנכי מזהיר לכל יסוג איש גבולו
להדפיסו בלא רשותו.

דברי המדבר למען כבוד הגאון ז"ל. יום ד' י"ג מבת תרכ"ד לפ"ק.

הק' ישעיה מושקאט חו"פ ק פראגא

הקדמה

הספר מגילת יוחסין. סודר בשנת תפ"ז בפראג. מאת הנ' המופלא מוה"ר מאיר פערעליש. יחוס דור ודור מר' עקיבא מאובין ור' יהודא ליוואי המכונה מהר"ל מפראג. עד ר' יהודא ליב כ"ץ. כאשר נדפס בס' משה משה. וכמו שנמצא כתוב בכ"י הגאון החסיד בעל "חינוך בית יהודה" ובכ"י הגאון ר' נפתלי כ"ץ. ובכ"י הגאון חסיד ר' יוזפא שאמון מפפר"ם. אמנם הדפיסו מחדש מזה כארבעים שנה. בהוספות "גבורות ארי" ועוד. המופ' מוה"ר נח חיים מקאברין. אבל העדר הספר. מזה אחר. אשר במשך העת הארוכה ההיא. נמכרו כולם ואינם במציאות להשיגם אף בכסף מלא. כי חדלו אורח משוק הספרים. ומי האיש אשר אין לו חפץ להתחקות אחרי שרשי ארי דבי אילעה רבינו מהר"ל מפראג. המתחם לגזע דוד המלך ע"ה ולדורות הבאים אחריו. זרע ברך ה'. תורה המחזרת באכסניה שלה. ומזה אחד אשר עודנה לא נתנה מגילה חתומה ושלמה. כי נרתק חבל הכסף ארבעה הדורות מהגאון ר' יהודה ליב כ"ץ עד יחוס דודי הגאון איש האלקי קדוש יאמר לו מוהר"ר חנוך הענעד וצ"ל מאלכסנדר. אשר האחרון ז"ל הנאמן בעדותו מנאם בפיו הקדוש ויכתבם בספר בעט ברזל וצפרן שמיר, גם לא חלו בו עד כה ידי איש. להשלים גזע היחוס. דורות הבאים אחריו עד היום הזה. אלו החסרונות המורגשים השלמתי. אנכי הקטן שבמשפחה המיוחסת הזאת. בהוצאתי זאת בה"מילואים" אשר אתנם משולבים למגילת יוחסין. ומעתה תהיה המגילה שלימה בתכליתה בלתי נעדרת. כן הוספתי שלשלת יחוס הגאון האמתי מוהר"מ סופר בעל החת"מ"ס נכד אא"ז הגאון האמיתי מהרש"ש ז"ל. ויחוס אא"ז מצד אבי הגאון המפורסם ר' משה חריף ז"ל אב"ד דק"ק סאכאטשאוו הובא כמערכת הגדולים לרחיוד"א. וכותם תמליץ טוב לנו ולכל ישראל אמן.

המו"ל חנוך העניך משה מרזיבע מקראקא

איסור הדפסת ספר בלתי רשות בעליו ידוע ע"פ דין התורה ודין הממשלה.

נודע ביהודה ובישראל גלוי ומפורסם. את אשר פעל ועשה איש חי רב פעלים. חד מן קמאי. הגאון הגדול החכם האלה. כ"ש מוה' יהודה כ"ר **בצלאל** וצלה"ה הנקרא בשם **מהר"ל מפראג**. בחיבוריו הקדושים אשר חיבר. בם האיר מסילות בלבב דורש איה מקום אור תורה ונר מצוה. והורה גבר דרך החיים. ונתיבות אל מות. ולימד דעת את העם אמונת אומן. שכימי צאתם ממצרים אשר ראו אז עין בעין גבורות ה' וידו החזקה. כן יראנו נפלאות באחרית הימים. ולא יטוש ה' עמו. ולא ישקר נצח ישראל. הגדיל הפארת ישראל. הפליא לבאר חכמת חכמים באר היטב וגלוי. אין דבר יקר וקדוש אשר לא נפח בקרבו נשמת חיים. להחיות לב ההוגים בו. ברוח חכמה ודעת ורוח אלהים חיים אשר בפי חז"ל. באמרותיהם המהורות. כי הוא חקר אלהי מצא וארובות אור ממרום נפתחו לו. ובא עד עומק חכמתם אשר העלימם ויכסם. בענני הפליאות ובעבי החידות סתרו למו. ורוח קדשו עברה ותטהרם (א) ופרש אור ביאורו עליהם אור חדש אשר לא ראהו איש מכמה דורות שלפניו. והוא ידע את דרכו והוא הכין את מקומו. ובאורו נראה אור שמש חז"ל. כי כל כי לא אנם להם וכל חכמה כל מדע לא עממום (ב) וכל דבריהם אמת. וחכמה אלהות (ג) ומשפט ישר (ד) ובכל כחו עבר ושמר להשכיל דבריהם איך הם חיים במוצאיהם ומקורם בחכמת האמת. כי הוא חכם אוצר המזימה צופה תעלומת מצפוניהם אשר אצרו ליושביו לפני ה' ולמכסת התיק (ה) והוא ארח לחברה הנגלה והסוד להיות תמים יחדיו **כי**

(א) ו"ל בהקדמתו לס' ד"ת. ואם לא היו הדברים האלה אשר באו בביאור הזה דברים ברורים שכך פ' דברי חכמים אשר הפירוש מעיד על עצמו לא נכנסנו בו. וכן דרכו אחר כל פירוש שפירש מאמר חז"ל לסיום ופירוש זה ברור. ואין פירוש זולת זה. וכיוצא.

(ב) ו"ל תמידו הגאון בעל צמח דוד בספרו נחמד ונעים על חכמת התכונה. גם בזמנינו זה הפלג בזה מורי הרב הגדול ר' ליוואי שיחיה בספרו באר הגולה בבאר השישי על דברים רבים הנמצאים בדברי חז"ל אשר בתחלת השקפה נראין נפלאים ותמוהים ורחוקים מן האמת ומן השכל. הוא כתב עליהם פירוש וישוב נאה ע"כ. וע' בספר נתיבות עולם נתיב התורה פ"ה.

(ג) ו"ל בבה"ג באר ה'. אין לחכמה דומה לחכמת חכמי עוב"ס כי הם אף כי היו חכמים לא היה חכמתם רק שכל האנושי אבל חכמינו חכמתם חכמה פנימית סתרי החכמה מה שידעו עפ"י הקבלה מרוב ורוב מרוב עד הנביאים ועד מרע"ה וע"ש בבאר ב'.

(ד) י"ש באר ב' ובאר ו' :
 (ה) והוא ית' יכפר בעדנו שפתחנו פתח לאוצרו החכמה ומטמוני המדרש וכל אלו דברים הם מקובלים מפי ספרים מצפוני החכמה אשר עמדנו

(ו) כי פי שנים ברוח קדשו המדבר אלינו, הנגלה מהם הם ביאור נפלא בפנים חדשות על אנדות חז"ל, אשר חידש בשכל אלקי כלא שום עזר מהקדמות מפרשים אחרים. ומכ"ש שם חכמים אחרים לא יזכר ע"פ (ז) כ"א הכל מיד ה' עליו השביל שפע חכמה. וכמעין מעצמו גבר שטף ועבר. ויותר מאשר כתב על הספר השאיר אחריו ברכה את אשר לא נגלה לנו (ח) ובתוך דבריו הנגלים רצוף אהבה מסוד ה' ליראיו וסתרי החכמה כאשר יבחן המשכיל בגנוי נסתרותיו. אבל מאוד עמקו מחשבותיו (ט). כי הבליעם בנעימות לשונו ורמזם לחכם ומבין מדעתו. ואף גם הנגלה מדבריו נבער כל אנוש מדעת להשיג רובי כוונתו וכל איש יבינם כפי חכמתו. איש ההמוני יבין לדעת הדברים כפשמן ואיש חכם יתבונן בו פלאי פלאות (י):

וכן בפירושי המקראות דרכו בקודש. לפרשם רק עפ"י אמרות מהורות דברי חז"ל הקדושים אשר כל דבריהם כנחלי אש מלחשים. ולא סר מפירושם ימין ושמאל. ובדיבור אחד מחז"ל דחה

עמדנו שם על עיקר דברי חכמים ולהם לבדם נגלו סודי התורה והחכמה: (שם באר ד' וה')

(ו) אך דברי חכמים נמשכים לד"ת ולדברי נביאים שיש להם נגלה ונסתר והמה נמשלים אל תפוחי זהב במשיכות כסף שהפנימי נמשל לזהב והנגלה כנסף ושניהם יקרים, כך דברי חכמים שיש להם נגלה ונסתר שהנסתר הוא קר בחכמה, והנגלה הוא נחמד וטוב למראה. (שם באר ה')

(ז) ז"ל בספרי נתיבות נתיב התורה פ"ח ולפי זה אין צד היתר לאדם שילמוד תורה מספרי חכמים אחרים כו', וע"ש בפי ד':

(ח) ז"ל בבב"ג באר ה' ואם שלא יתעללו בהם אנשים שאין ראוי להם ללמוד סתרי החכמה הי' ראוי להוסיף על הדברים האלו למען דעת כל עמי הארץ כי אין חכמה וזולת חכמתם והוא ית' יכפר בעדנו ע"כ, עוד שם, ונכנס עוד לפני ולפנים ירא כרת וישראל כמשתפט דבאר דברים אשר הם כמסו ואנחנו נגלה, אך בשתים יכפר לנו, הא' שאין הכונה פ' רק לכבוד השו"ת ולכבוד התורה וכבוד חכמים, הב' כי נגלה טפה ונכסה עשר טפחים, (שם באר ח') וכן בבאר ד' וז"ל רק שכרנו דרך עץ חיים שלא נגלות יותר מדאי כו', בע' בבאר ב' ובכמה מקומות:

(ט) בהסכמת הגאון הצדיק מ"מ דק"ק קאזניץ על ס' בה"ג והסכמת הגאון הגדול וכו' מו"ה יוסף שאול הלוי אב"ד דק"ק לעמברג בהסכמתו על ס' תו"ש, וכן כתב החכם הגדור בעהמ"ח ס' בן יוחאי, וראו כמו שכתב החכם וכו' שלמה יהודה ראפפארט בהקדמת ס' הגלעד כי אין בחבורו זכר שעסק בנסתרות:

(י) ז"ל בהקדמת ספרו ד"ח אבל על המעיין הדברים ברורים אך בעיון לא בדעת הראשון כי אין ספק כי ד"ח הם דברים עמוקים מאד ולא נאמרו ד"ח באומר דעת ובסברא כמו שיש חושבים ומפרשים ד"ח אבל כל דיבור ודיבור דברי חכמה עמוקה מאד ולכן פירוש דבריהם ג"כ צריך הבנה ועיון רב ולא בדעת הראשון כלל ואז ישפוט על הפירוש אם כיוונו חכמים ארזו או לא, ולכך אם יאמר המעיין כי הדברים שנמצאו בפירוש הזה אינם דעת הקרוב אל כל אדם, ע"ז יש להשיב הלא הם ד"ח גדולים אשר כל שיחת חכמים צריך תלמוד ואיך דברי חכמתם.

גבורות ארי ד 7

דחה הרבה מדברי המחברים המפרשים המקראות כפי רצונם ואומר דעתם (יא) כי הוא ברוח משפט ישר וברוח באר הכין כי פירוש חז"ל במקראות הם עפ"י עומק הפשט והדיקדוק וטהרת לשון הקודש (יב):

כן אורחות צדיק זה גם בדברים האלקיים. אשר לא נמצאו מפורש מדובר מהם נכבדות. בדברי חז"ל בש"ס ובמדרשים. שם פניו לראות. את אשר בפי חכמי האמת. בספר הזהר. ושאר ספרי המקובלים. ולא הלך לקראת חכמי הפילוסופיא (יג): **והנה** אחר שיתבונן המשכיל בחיבוריו. את גודל חכמתו ותכונתו כי

אבל האמת יורה דרכו ע"כ. וז"ל בבה"ג באר ד' והנני משתתף ארצה בפישוט ידים ורגלים לפני הקורא ומבקש לחנן אותי בשתים הא' שאם יקרא דברים אלו ולא יכנסו בלבו שיחזור ויקרא ויעיין עוד כי הדברים האלו לא יכנסו בלב הקורא בעיני רב מאוד כי כך הם כל דברי אמת ויושר נראים רחוקים בתחלת העיון ולבסוף יתגלו ויאירו כשמש בצהרים הב' כו'. וז"ל שם באר ג' ובדבר זה יש להזכיר קצת מן הרבנים שיקראו דרשה על מה שאומרים על המאמר מדר"ח יהיה מכון האומר לזה או לא כיון האומר אותו. רק שרוצה הדורש לחבר דברים חדשים וכל אשר זר הוא יותר חביב ומקובל. ומרוצה להם ותולים עצמם במדרשי חכמים שנראים רחוקים מאוד. חלילה חלילה כי כשלו ונפלו כו' ע"ש באורך. ובספרו נתיבות נתיב התוכחה פ"ג מש"כ ע"ז:

שמעתי כי הגאון הצדיק מהר"ט מגור וצללה"ה ביאר והסביר פירושו כגו"א את המאחז"ל כל מקום שנאמר על כן מרובה באוכלסין שאומר שם ג' מעמים וטעם הג' הוא בזה"ל ועוד יש בזה דבר מושכל כי כאשר יאמר על כן מדבק טעם השם בשם לאפוקי במקום שלא אמר על כן אינו מדבק טעם השם בשם וטעם השם הוא דבר מושכל ומפני שדבק בו המושכל יש לו מעלה יותר עליונה ומשם הריכוז. ודבר זה מופלא ואמת עכ"ל. וכמה שגבו הדברים מדעת איש. והגאון הנ"ל פי' כוונת הדברים בטוב טעם ודעת והאריך בזה לאון שומעת כמו שעה. ושפתים יושק:

(יא) ע' בספרו גבורות ה' פ"ה ופ"ט ופס"ו ופס"ד ובספרו תי"ש פל"ד ופס"ג ופס"ד וס"ה וס"ו:

(יב) ע' בבה"ג באר ג' שמבאר שם הרבה מאמרי חז"ל איך הם עפ"י הפשט והדיקדוק. וז"ל שם וכל איש חכם ונכון יתפלא על הקרוב שיש לדבריהם אל הפשט עם עומק המופלא מאוד ואיש אשר הוא זר מדברי חכמת יתפלא על הריחוק מן פירוש הכתוב וגם דבריהם אינם נראים לו כו'. וכן כל דברי הדרשות אשר הם בתלמוד ובשאר מדרשים כלם אין אחד מהם הן גדול הן קטן שאין הדברים עומק הכתוב עפ"י אמיתתו כאשר הוא מעמיק בפי' הכתוב ימצא אותו שלכך נקרא דרשה כי הוא דרישת הכתוב בחקירה ודרישה מאוד מאוד עד עומק הכתוב כו'. ע"ש באורך ובבאר א':

(יג) ע' בספרו ד"ח פ"ה דקט"ו בהשיגו' על הגאון הגדול המפורסם כ"ש מהו' אלעזר אשכנזי זלה"ה במש"כ בספרו מעשי ה' כי ידיעתו ית' הוא עצמותו כדעת הפילוסופים. כתב ז"ל אבל אנחנו אומרים כי הם עמסו עליהם דבר שלא יתן דעת האמת ולא בד"ה נמצא דבר זה כו' ובני אדם חושבים כי הנוטה מדברים אלו ח"ו שהוא נגד האחדות וכל זה אין ממש כלל כו' ואנחנו תלמידי משה רבינו ע"ה אין הדבר כך אצלנו כו' והביא ראיה מספר הזהר ומעבודת הקודש להר"מ בן גבאי ומוס' מערכת האלקות ע"ש באורך מה שכתב עליו ואת ספר הזהר נזכר בס' תי"ש פ"ג ובבאר הגולה באר ה' ובנתיבות נתיב הפר"שות

כי רב הוא, אשר מלכים ושרים רצו לשמוע חכמתו (יד)
עוד ישוב ויתפלא לראות את מעשיו המרובים הקודמים לחכמתו.
איך הגדיל לעשות בתוך עמו. לחזק כל בדק. ולעמוד בפרץ.
הקים שממות התורה, אשר ברבות הימים רפפו עמודיה, ואין
מתעורר להחזיק בה, הוא הראשון שהתחיל למאס החילוקים, והפך
משורש הרי הפלפולים הבנויים על קו תוהו ואבני כוהו, אשר הי'
או ההך כבושה מימי הגאון ר' יעקב פאלק (טו) וכאריה שאג ישאג.
למה לכם רוב פלפולים, טרם שאבתם בששון ממעייני התלמוד.
וטרם תחזיקו בשתי ידיכם במוסדי המשנה, אשר עליהם יחי'
האדם (טז) ובראותו מאשרי העם מתעים בסדר הלימוד, יש אשר
יגדלו בניהם למקרא (יז) ולתלמוד בלא סדרים למו, וחלפו חוק
הסדר מבלי ללכת אורח מישרים מן הקודם אל המאוחר, ויתעוּם
בתוהו לא דרך ותושיה נדחה מהם (יח) ויש אשר ממלא בטנו רק
בספרי

פ"ג. ובדרוש על המצות, וע' בגבורות פס"ח גם שם הביא את ס' עבודת הקודש:
(יד) ע' לקמן בפנים הערה ז' וע' בס' תי"ש פס"ט ז"ל פ"א שאלני אחד מחכמי
האומות כו' ובס' נ"ש פכ"ה ז"ל וכבר נשאלנו ע"ז מן חכמי האומות כו';
(טו) ע' בגור אריה פ' ואתחנן ובנתיבות נתיב התורה פ"ה וי' ובתי"ש פנ"ו
ובד"ה פרק שני חכמים ובדרוש על התורה, והזכיר דבריו הגאון בעל
עוללות אפרים בס' אורת לחיים, וע' בתשובות חות יאיר סימן קכ"ג:
(טז) ז"ל בדרוש על התורה, והן הן מעשה תדור הזה שאין אחד משניה על
המשנה בחשבו כי לא יקרא חכם רק ע"י התלמוד שהוא פלפול ומשא
ומתן ולב האדם נמשך אל זה ומנחין המשנה ע"ז נאמר כי דבר ה' בזה כו'
ע"ב, ובדרוש נאה שעל שבת הגדול כתב ז"ל ולכך בשביל המשנה הגליות
מתכנסין ועתה אין שמים לב על המשנה ואני אומר כי דבר זה שהשטן עולה
ומתעה וזה כאשר ארוך גלותנו עד מאוד ולפי הראוי קרוב יום התשובה והנאולה
ויש זכות והכרעה לנאולה מתעה בני אדם לסלק מאתנו הדבר שהוא סיבה
לקבץ הגליות להעמיד הגלות בעונינו כו' :

(יז) ז"ל שם ויותר מזה בלבול הלימוד של תנוקות של בית רבן שעליו העולם
עומד כשהוא הבל פה שאין בו חטא אשר אין לספר גדול הקלוקל
שמתחילין ללמד פרשה אחת בסדר הזה ובשבוע האחרת פרשה אחרת בסדר
שקורין הציבור וכן נוחגין כל השנה עד שקודם שיתחילו השניה ישכחו הראשונה
שאינם חוזרים עליהם כלל, וכשבא אח"כ לתלמוד יוצא ערום ממקרא כאשר
נכנס עד כי אף פרשה אחת בתורה איננו יודע עד שלא נמצא כמעט אין גם
אחד הרגיל במקרא כו' ע"ש ובגו"א פ' ואתחנן :

(יח) ז"ל בנתיב התורה פ"ה והנה הבחורים רבי השנים אם היה בהם גירסא
דינקתא אין ספק כלל שהיו רגילים ויודעים כמה וכמה מסכתות קודם
שיכנסו לחופה לישא נשים ועתה אין להם מאומה בידם והכל בשביל שלומדם
תוספות דבר שהוא תוספה וכי לא היה טוב יותר שיקנה גוף התלמוד קודם כו' כי
מה לנערים אל דברים אלו שדבר זה גורם לו שאינו עומד על שיטת ההלכה
על בוריו כו' ואם אומרים לאבי הנער שיניח ללמוד את בנו שיטת ההלכה ולא
ילמוד עדיין תוספות כאלו אומרים לו שלא ילמוד כלל האב חפץ רק

בשם כו' :

בספרי הפוסקים וקיצורי דינם. ולא ידעו למו מקור ושרש (יט) על כל אלה ונוסף על אלה. לימר דעת אותם. ובזרוע עוזו הראה אורח מישרים דרך חז"ל ללמוד מקודם מקרא. ואח"כ משנה. ואח"כ הגמרא (כ) ולחזור עליהם תמיד. (כא) וחכמתו עמדה לו לקבץ

פעלים

(יט) ז"ל בד"ח פ' שנו ויותר מזה כי הראשונים היו מקיימים התורה מדחק גדול ועתה אנו יושבים בבתינו כל אחד שאנן והשקט וכשבא דין אחד לפנינו או הוראה אחת אנו מחפשים בחורין ובסדקין ויותר מביעור חסין למצוא דבר ומחפשים בסימנים בו. ונתחדש עוד דרך קצרה עד שנמצא שולחן ערוך לפני האדם ויאמרו זה השולחן אשר לפני ה' וגדול וקטן קרואים ומוזמנים אל השולחן בו לא ידע טעם ולא סברא בו. ובגתים התורה פט"ו כתב ז"ל ואילו ידעו המחברים כמו הרמב"ם והטור כי החבורים ההם יהיו גורמים שיהיו עוזבין את התלמוד לגמרי ויהיו פוסקין מתוך החיבורים לא היו מחברים אותם כי יותר ראוי ויותר נכון שיהיה פוסק מתוך התלמוד ואף כי יש לחוש שלא ילך בדרך האמת ולא יפסוק הדין לאמתו בו מ"מ אין להכם רק מה שהשכל שלו נותן ומבין מתוך התלמוד וכאשר תבונתו וחכמתו תטעה אותו עם כל זה הוא אהוב אל השו"ת כי אין לדיון רק מה שענינו רואות והוא יותר טוב ממי שפוסק מתוך חיבור אחד ולא ידע טעם הדבר כלל שהולך כמו עור בדרך ובאילו יאמר א"כ בדור הזה שאינם בקיאים בתלמוד ולא ידעו אותו איך נפסק הלכה הלא בודאי קשה הוא דבר זה שנשתכחה תורה ואין אנן ראויים לפסוק הלכה וכל זה מה שאין אחד חוזר על תלמודו להיות בקי ורגיל בלמודו בו וע' בגתים הדין פרק ב' ובגור אריה פ' משפטים :

(כ) והאדם אשר הוא חכם כאשר יעלה על דעתו מנהגנו ראוי שישתומם על זה איך הפלוא ה' מכותינו ואבדה חכמת חכמינו כי היינו לאחר ולא לפנים כי הראשונים התנאים והאמוראים והגאונים וכל האחרונים התחילו בסדר המסודר ללמוד תחילה מקרא ואח"כ משנה ואח"כ תלמוד ובדור הזה מתחילין בתלמוד שמחנכין הנער בן שישה ושבע בתלמוד ולבסוף יעלה אל המשנה בו והיה להם לחשוב אחר שהתכלית שבאים אל מידה זאת היה להם ללמוד תחילה המשנה והי' נשאר אצלם המשנה עכשיו לא נשאר לא תלמוד ולא שום דין ולא שום הוראה בו (ד"ה פ"ו) :

(כא) ז"ל בדרוש על התורה לכן עלינו להעיר את רוחם שיבאו אל הדרך העולה בית אל להיות עם בני עליה שיקנו התורה ע"י שיחורו על תלמודם שהוא הנקרא עוסק בתורה ולזה צריך עול של תורה ביותר כמו שהי' עושים הראשונים שהכבירו את עולם בנירסא לחזור על תלמודם יום ויום בו לא כמו שהם עושים שאף הנערים כאשר ילמוד שיטת ההלכה מיד ופנו ללכת לומר מה לי עוד לזעוק כבר ידעתי שטתה ועל ידי כן הלימוד בטל לגמרי בו. וז"ל בגתים התורה פ"ה ועיקר שדבר זה גורם סילוק המעשים ויראת שמים מן הדור הזה כי המעשים כבר אמרו גדול ת"ת שמביא לידי מעשה בו וכמו כן לא נמצא ויראת שמים כמו שאמרו אם אין חכמה אין יראה בו ואל יעלה על דעתך שהאדם נחשב בעל תורה בשביל שאם יש לפניו משנה או גמרא שיכול לפלפל וליושא וליתן להקשות ולעקור הרים אל תאמר כי זה בעל תורה שהרי אין התורה עמו רק שהוא חכם ויודע לפלפל בו. וע' בגו"א פ' ואתחנן. וז"ל בדרוש על התורה. ועל כל הדברים האלה הנה קולי שאגת ארי וקול שחל וכמר נפשי אבכה ודמעי תדמע עיני בו יהי רצון מלפני אדון כל שיהיו דברינו אלה לרצון בו. גם באילו ימצא אחד בעיר ושנים במשפחה אשר ישיתו לבם לדברים האלה או נאמר ואם תוציא יקר מוולל וגו' בו :

פעלים לתורה ולתעודה . לתמכה ולסעדה . וישונו הדור המה
אליו . לעשות כרצונו (כב) :

וכן עמד בפרץ . לגדור מה שפרצו אנשים בדורו. באיסור סתם
ינם . וחתרו חתירות בהיתרים להקל נגד חז"ל . והוא כארי
יתנשא להקים דברי חז"ל. לבל ידח מהם נדח. אף אותם הדברים
אשר במל טעמם. הדין קיים לעד (כג) :

על כל הדברים האלה אשר כתבתי מנועם אמרי קדוש ה' מכובד
ואת אשר הפליא לעשות בחיבוריו . נתפרסמו ונדפסו הרבה
פעמים וישוטמו חכמים בהם להשגיב דעת אלקים . וצדיקים וחסידים
ימלאו מהם את חדרי לבם רגשי קודש ויראת ה' : (כד)

(כב) ו"ל שם וכבר התחלתי להדריך בני אדם. שיתנו ללמד בניהם משנה תחילה
ליסוד גמור ואח"כ כל סדר הלימוד עפ"י מה שגדרו חז"ל בדרכי
התורה כו"ל הגאון בעל תו"ט בהקדמתו כמו כן רבינו הגדול מרנא ורבנא
הגאון ר' יהודא ליוואי בר' בצלאל זללה"ה שנתעסק בישיבה והרביץ תורה
לרבים במדה הגדולה היא מדת הגמרא כמפורסם הדר דרש לרוץ למשנה עד
שנתחברו חבורות חבורות כתות כתות מלכי מאן מלכי רבנן ומתעסקין יום יום
פרק אחד מפרקי המשניות וחזרין חלילה חלילה ומאת ה' היתה זאת חוק ולא
יעבור לא בלבד בק"ק פראג אשר בה הדת נתונה מהגאון הנזכר כי אם גם
בשאר קהילות קדושות קרובות ורחוקות קימו וקבלו עליהם ללכדם בישראל
וגדול כח מאמרו שי רבינו הגדול כו' :

(כג) **ע'** באורך בספרו דרוש על המצות דברים נפלאים, וע' בנתיבות נתיב עבודה
פט"ז ומש"כ על דברי התוספות שבשביל שאין מלה כדומית מצויו בינינו ללך
אין נוהגין במים אחרונים ע"כ . וסוף דבריו והדברים האלה עוד עמוקים מה
שרמזו חז"ל בענין מים ראשונים ומים אחרונים ואין להאריך בדברים אלו רק
כאנו לבאר כי חכמים הרבה הזהירו על מים אחרונים ועונשן יותר מכמים ראשונים
ולכך אני אומר שאין לבטל ד"ה כלל וכלל :

(כד) **ע'** בהרמתי צופים שעל התנדב"א פי"ה כותב שמעתי ממנו (הוא מורו
ורבו מפיסחא וצ"ל) שאמר שצריך לאדם שיהיו לו רבי בזה העולם
ורבי מעולם העליון ג"כ . ע"כ . והבנתי שהוא המהר"ל מפראג ז"ל כי השיח
באותה שעה ממנו איך שהי' על קברו בפראג . ואמר שלמד איזה מאמר בספרי
מהר"ל קודם התפלה והיה תפלתו ערוכה בכל על כפיו . ע"כ . ושמעתי כי בעת
הי' על קברו בקש ממנו ג' דברים ואמר שאם יתמלא מבוקשו יפרסם מעלת
חבוריו :

זכר לחיבוריו הקדושים אשר באו בדפוס ואשר המה עודם בכתובים :

(א) **גור אריה** ביאור גדול על רש"י שבתורה (ד"פ של"ח ובלבוב בחומש עם המזרחי . עור שם בפ"ע) בו הרבה השגות על המזרחי ופשטים בפסוקים ועל הרבה מדרשים ואגדות המובאים ברש"י . והרבה מביאורי הגו"א הובאו בס' קיצור מזרחי חיבר גאון אחד בזמנו כ"ש ר' יצחק כהן ז"ל ע"ש בהקדמת הספר . והגאון בעל הלבושים בספרו לבוש האורה השיג על הגו"א בכמה מקומות . וע"ש בהקדמתו שכתב ז"ל אחרי כתבתי זה מצאתי בספר הרב גו"א שגם הרב ההוא מהר"ר יהודא ג"א שיחי' נתעורר על ענין זה כו' אז נתתי שמחה בלבי דשנינו לדבר א' נתכונו כו' :

(ב) **גבורות ה'** על יציאת מצרים (ד"פ שמ"ח דפוס נאודוואר לכוב).

בו מספר את הגבורות אשר פעל קורא הדורות בירידת ישראל למצרים . וביציאתם לחירות . ומבאר הרבה פרשיות התורה ומאמרי חז"ל המדברים מזה ופירוש גדול על הגדה של פסח ובסופו מדבר נכבדות משבח ישראל וממעלות בית המקדש . ובפ' מ"ח מ"ט נו"ן מבאר הרבה דינים השייכים להלכות פסח ואיזה דינים מהם הובא בעטרת זקנים ה' פסח סי' תע"א תע"ב תע"ה ובט"ז ובמג"א שם . ופירושו על ההגדה נדפס לבדו עם פי' השל"ה והאלשי"ך ועוללות אפרים : שם בהקדמה ושם זה מרחיב בצר . הובא בתוי"ט סוכה פ"ה מ"ד : שם בפמ"א ביאור מעשה דרפב"י הוה קא אזיל לפדיון שבויים . מקצת מדבריו כתב גם בעל העקדה שער ארבעים : וזה שנים שנדפס הגהות מהמגיד מקאזניץ וצללה"ה על ספר זה ונקרא בשם גאולת ישראל - ע"ש בהגהתו לסוף ההקדמה שמדבר ממלחמת גוג . כותב שם שבהתלאות שעבר על ראשינו אחר חיבור זה כבר נפטרנו ממלחמת גוג ומגוג :

(ג) **תפארת ישראל** על מתן תורה (נדפס בוויניציא שנת שנ"ט ובסלוויטא ובווארשא ובלבוב) בו ידבר נפלאות

ממעלות התורה והמצות ושכרם בעוה"ז ובעוה"ב וסותר דעת הפלוסופים שאומרים שהשאת הנפש הוא בהשגת ענין הגלגלים ושכלים הנפרדים לא במצות מעשיות והביא לזו ראיות נצחיות כי עיקר הצלחת ושלמות האדם הוא דוקא ע"י עסק התורה בנוקדי שור והבור

והכור ועשיית מצותיה. ויבאר חייב תורה מן השמים ונצחיות התורה וחייב תורה שבע"פ ואמיתית עזה"כ אף שלא נזכר בתורה בפירוש ועוד הרבה דברים שא"א לפורטם. ע"ש בפס"ז הכשיר לקרות בס"ת שנמצא בה טעות מחסרות ויתירות. הובא דבריו במג"א ה' קריאת ס"ת סי' קמ"ג. ואני שמעתי מעשה נפלא מזה שהי' בעת עמדו בספר יחד עם הגאון בעל עוללות אפרים :

(ד) באר הגולה הוא פירוש על הרבה אנדות מש"ס אשר עליהם בא השאלה מבני אדם שלא ירדו לעומק דבריהם [ד"פ שנ"ח ובנ"ד ובוארשא ובואלקווא ובויטאמיר] וכו' הסיר מעל חז"ל חרפת מחרפיהם אשר כשאון מים ישאון לעומתנו איה חכמתם. כי הוא ברוח חכמה ורוח דעת הבין כי כל דבריהם בחכמת אלקות. וכבוד השם ובסתרי טבע המציאות, ומשפטיהם צדק. ופירושיהם אמת. וגזירותיהם יושר. וכל היוצא מפייהם הם דברי אלקים חיים [עי' לעיל הערה ג'] :

ע' בבאר הששי שם יתן בקולו קול עז על ס' מאור עינים מר' עזריה מהאדומים. וז"ל והי' ראוי לסיים דברינו לולי כי הגיע לידינו ספר אחד שחיבר אחד מבני עמנו כו' ובקראי בו נקרע לבבי ונשפך רוחי בקרבי ואמרתי אוי לעיני שכך ראו ואוי לאזני שכך שומעים דברים כאלו ארור יהיה היום אשר בו נגלו ונראים דברים אלו איש אשר לא ידע להבין ד"ח אף דבר אחד מדבריהם הקטנים וב"ש הגדולים וב"ש דבריהם העמוקים איך לא ירא לדבר בחכמים כו' ע"ש באורך. וסוף דבריו לכן ספר זה הוא בכלל ספרים החיצונים אשר אסור לקרות בהם וכל איש בעל דת תורת משה ומאמין בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ יהא הספר הזה בכל יראה ובכל ימצא ולא יביט אליו ולא יסתכל בו לא ראה שכלית ולא ראה חושית כו' ומובטח אני בשארית ישראל שלא ישאירו לספר הזה שם ושארית בישראל רק ידונו אותו כמשפטו כו' וע' בספרו נ"ש פ"ה וכן אסר אותו הב"י. כאשר הובא בס' מחזיק ברכה להגאון רח"ד אזולאי וז"ל. למען לא תהיה האמת נעדרת אידיע נאמנה איך הובא לפני ספר שחבר הר"ע הנקרא מ"ע ובפתחי עמדותי מרעיד כי בלא ספק המקיימו עובר בשום כל יראה וכל ימצא ובכן הובא לפני מופת הדור והדרי הגאון מהר"י קארו וללה"ה ואחר יום שלח אחרי וצוה אותי לסדר כתב אחד אשר יחתום בו ותורף המכוון הי'

הי' שהי' ראוי לשרוף ולהעביר באש את הספר הנזכר בכ"מ ושתמה על הרבנים אשר במקומו איך הניחו להדפיס ולא חשו לכבוד התורה ועקרי' ובהיות כי אני החמצתי בדבר וביני ביני חלה הרב הגדול זללה"ה את חליו אשר בו נתבקש בשיבה של מעלה ולא יכול לחתום בידו הודעתי את דבריו וצ"ל באמת ובכל חכמי ישראל מחזיקי האמת אדברה שלום. נאום הצעיר אלישע גאלקו: ככל הדברים האלה שמעתי גם אני מפי מהר"ר זללה"ה. נאום הצעיר משה בה"ר חיים זלה"ה ע"כ. הובא זאת בכ"ח ח"ה. וכן כתב עליו מרורות הגאון יעב"ץ בספרו מגדול עוז דכ"ח עש"ב וסוף דבריו ושמעתי שגם חכמי הדור באותו זמן שנדפס הספר ההוא גזרו לבער אותו שכל עסקו בדרשות של דופי לזה לא נמנעתי מלפרסמו להרים מכשול מדרך עמנו ויהיה לרצון אמרי פי ע"כ. וע' בדה"י עם ביאור הגר"א מה שכ' עליו נכדו הרב רי"מ ז"ל. ומעתה לא טוב עשה האיש אשר העלה אותו על מזבח הדפוס מחדש למען ספות בו. שם בבאר הו' בענין אדרינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים כו' עי' בכוזרי שני ויכוח שלישי סי' ל"ב. שם על מאמר חז"ל על ד' דברים החמה לוקה ע' ביערות דבש ח"ב דס"ה:

(ה) **נצח ישראל** [ד"פ שנ"ט נ"ד ווארשא לכוז] בו מבאר חורבן בית ראשון ובית שני ואריכות הגלות וימות המשיח. וחשיבת ישראל. ובסופו מבאר כל פרשת בלעם. בו חיזוק ידים רפות וברכים כושלות וירה חיצו תקוה ורשפי אמונה. אמונת אומן בלכות ישראל כי לא ימוש ה' עמו. ועוד ישוב ירחמנו כימי עולם וכשנים קדמוניות. ע"ש בפמ"ט:

(ו) **דרך החיים** פירוש ארוך על כל מסכת אבות בחקירות עמוקות רמות ונשגבות אשר בית אל עולים הפליא לעשות בחכמה תבונה ודעת [דפוס קראקא שמ"ט ובווארשא ובלבוב]: **ראיתי** להעיר פה מש"כ שם בפ"ה במשנה עשרה דברים ע"ש ז"ל והנה שמעתי שהיה איש אחד בארץ פולין כשקרא דברי אשר בס' גבורות ה' כו'. דע כי זה האיש אחד הוא הגאון הגדול כ"ש מו"ה אלעזר אשכנזי המפורסם לשבח בחיבוריו ס' מעשה ה' ויוסף לקח כאשר הביא בעצמו אח"כ שם ז"ל הנה כתב בפ' כ"א מן החלק שקרא מעשה אבות כו' ע"ש בספרו מעשה ה' שכתב שהקב"ה לא יכול לעשות הנמנעות כו' שהמדפיסים דלגו תיבת, לא: עוד

עוד ראיתי להעיר מש"כ שם במ' כל מי שיש בו ג"ד במה שחילק בין לשון עמו ללשון אתו וכפי הדרוש שלו כתב שאצל אברהם אבינו נכתב ושני נעריו עמו ואצל בלעם נכתב ושני נעריו אתו והאמת הוא שבתורה נכתב בהיפך. וכבר נדפס פירוש ע"ז מחכם אחד וכתב שט"ס הוא ע"ש. אבל עיין בספרו גב"ה פ"ד ז"ל והכל נרמז בענין אברהם והחמור אשר רכב עליו ונעריו עמו כו' ועי' בתוס' חולין צ"א. וביומא כ"ב ובפסחים ד"ד שבכל הג' מקומות האלו כתבו ברהיטת לשונם ושני נעריו עמו וצ"ע:

(ז) **נתיבות עולם** ל"ג נתיבות נתיב אחד נתיב התורה. ול"ב נתיבות יושר ודרכי המדות המשובחות אשר נמצאו ברחז"ל בש"ס ובמדרשים עם ביאור על כל מאמר [ד"פ שנ"ה ובנ"ד וביועפאף]:

ראיתי להעתיק פה מה שכתב הגאון הצדיק המפורסם בעהמ"ח תשובת **חתם סופר** בחלק או"ח סי' קס"ו ע"ד שהקשה לו חכם אחד על זה שכתב המחבר בנתיב עבודה פי"ב שלא לאמר הפיוט מכניסי רחמים שאין לנו עם המלאכים כלום. הרי כל הספרים ספרי נביאים מלאים ותלך לדרוש את ה' כמ"ש הרמב"ן על התורה, והשיב לו ז"ל תמהני הלא הגאון הנ"ל נשמר מזה באותו הפרק תוך כ"ד. ויען כי דבריו סתומים קצת ע"כ אפרש כי דרך להעמיד מליץ בין מלך להדיוט כשאין ההדיוט חשוב וספון לפני המלך ואינו יכול להטעים דבריו כראוי ויען ישראל הם לפני מלאכי השרת ואינם צריכים מליץ לפני אוהבינו ית"ש והוא מקבל בספ"י אפילו בלשון עלגים וגמגום א"כ המליץ הלו אינו אלא קטנות אמונה חלילה אך כל ישראל שותפים וגוף אחד ונפש אחד וכשאחד מצטער גם חבריו מרגיש ועמו מצער. ועד"ז המתפלל על חבריו צריך שיחלה עצמו עליו. פי' שיראה כאלו גם הוא חולה וכיון ששניהם בצער טוב יותר שיכנס הראש משיכנס הרגל. ע"ד משל. הת"ה הוא הראש והמצטער שהוא עתה שריו ברין הוא בבחינת רגל וקצת נוזף טוב להכניס הראש כיון ששניהם בעלי דברים ולא כמליץ בעד אחר. ולדברי הגאון הנ"ל גם פזמון מלאכי רחמים וסליחה י"ג מדות האמורות בחנינה יש למנועה מ"מ אנו אומרים עם הצבור הן אל כביר לא ימאס ודלגו עלי אהבה אך מכניסי יחמים דרכי להאריך בנפילת אפים עד שהגיע ש"ץ לשומר ישראל כו' משה"ק סופר מפפ"ד מ: שם

שם בנתיב התשובה פ"ד הביא ראייה מהזהר פ' נשא שהי"ג מדות של רחמים מתחילים מרחום וחנן לא כדעת התוספות פ"ק דר"ה שמתחילין מה' ה' אל דק פוקה עון אבות וגו' משלים לוי"ג. ע' בסידור האר"י ו"ל שכתב שכוונת הזהר שהי"ג מדות מתחילין מאל רחום וגו' ומחלק ארך אפים לב' מדות ונוצר חסד לאלפים לב' מדות. וע' בס"ח סי' ר"נ כתב שמתחילין מן רחום ומונה וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו לג' מדות. וע' במ' תהלים פצ"ג משמע שהג' שמות נחשבים בכלל הי"ג מדות וצ"ע :

(ח) **אור חדש** פירוש על מגילת אסתר וכל מאמרי חז"ל הכתובים במס' מגילה ובמדרש (ד"פ ש"ס ובווארשא עוד נדפס ב"פ ח"ל לא נזכר מקום הדפוס) :

(ט) **נר מצוה** על גס חנוכה ועל ד' מלכיות (נדפס יחד עם או"ח) שם כתב כי נר חנוכה אינם יוצאים לא בנר של שעה ולא בשל חלב כ"א בנר של שמן זית. הובא בעטרת זקנים ה"ח סי' תרע"ג. וכן פסק שם כי גם נר של שבת המצוה דוקא בשמן זית. ופלא שלא נזכר דעתו זה בשום פוסק. שם להבדיל קודם ואח"כ ידליק הובא דבריו במ"ז ה"ח סי' תרפ"א :

(י) **דרוש על התורה** שדרש ביום מתן תורה בפזנא שנת שנ"ב (הובא לבהד"פ בפראג שנת הנ"ל ע"י חתנו הנאון מופלא מו"ה יצחק כ"צ ע"ש בהקדמתו ונדפס עוד בווארשא). בו מבאר כל פרשה בחודש השלישי עם מאמרי חז"ל המדברים ממעלות התורה ואיזה מהם מבוארים ג"כ בספרו תי"ש ושם דרש דרש על קילקול סדר הלימוד שהיה בדורו ע' לעיל בהקדמה :

(יא) **דרוש על המצות** שדרש ביום מתן תורה הנ"ל ומחובר לדרוש הנ"ל. בו מבאר גודל איסור

סתם יינם (של כותים) ויישפוך כאש חמתו על האנשים בדורו שהקילו בזה. ונדפס דבריו בזה בספר יין המשומר יחד עם איסור חכמי דורו. והזכיר מזה גם בנתיב התוכחה פ"ג ובני"ש פכ"ה ושם מספר בשבח חכמי המשנה וחכמי התלמוד והגאונים בלשון למודים ע"ש נועם אמרי קדוש :

(יב) **דרוש נאה** אשר דרש בפראג בשנת דש"מ בשבת שובה (ונדפס שם בשנת הנ"ל ובווארשא) שם מבאר פ' האזינו והרכה מאמרי חז"ל ומעלות יום הכפורים, ובאותו שבת עשה איסור

איסור גדול ונורא מאוד בעשרה ס"ת ע"י חכמי ק"ק פראג שכל אחד ס"ת בידו שלא יוציא שום איש לעז על המתים ושלא להזכיר פגם נאדליר על שום אחד מישראל כאשר כתוב שם ד"ט והוא הפגם נאדליר הנזכר בספרו נתיבות נתיב הלשון פ"ט אשר כתיב שם כל הכרוזים שהכריזו חכמי דורו ע"ש ונדפס שם ממנו פסק גדול לבאר שאין חוששין לקול הלעז. וענין הלעז הזה כתוב ברמז בפסקו ז"ל עיקר בנינו של בעלי הדוכה לומר כי בן היה נושא אמו בבלתי הכרה. התשכח אשה עולה ואת בן בשנה לא תזכרנו ע"ש:

(יג) **דרוש נאה** שדרש בפרשה צו בשבת הגדול שנת שמ"ט בו מבאר ענין קרבן פסח ושאר קרבנות ועוד הרבה ענינים (נדפס בפראג ומקורב נדפס מחדש עם מראה מקום תחנות כל מאמר בש"ס או במדרשים אשר ציינתי אני ומראה מקום לעי' חזקוני ע"ש) בשאר חבוריו שהובא אותו הענין שמבאר:

(יד) **הספר על הגאון ר' עקיבא גינזבורג מפרנקפורט (ד"פ) ודפוס ווארשא:**

(טו) **תשובה אחת על עגונה** (נדפס בפראג שנת שמ"ט) נזכר בתשובת תוי"ט הנדפס בתשובת גאונים בתראי סי' יו"ד ז"ל וזה כארבעים שנה נדפס בו ושם פסק דלא חיישינן לשאלה בו והובא דעתו זה בשו"ע אה"ע"ו בב"ש סי' י"ז. ואולי היא התשובה אשר כתב בשם הגדולים ז"ל נדפס תשובה אחת להגאון מוהר"ל ועליו כותב תשובה בפלפול עצום הגאון מוהר"ר יעקב פולאק ע"ש שמתמה ע"ז:

ע' בתשובת הב"ח סי' קי"ז תשובה ארוכה שהשיב הגאון מוהר"ל להב"ח המתחלת שלומך יסגא הרב המופלג החכם הכולל הנעלה כמוהר"ר יואל יצ"ו ראיתי כתבך ואין פנאי אלי לע"ע לגדול המבוכה שיש כאן מחמת כמה דברי קטמות ושלא תאמר עלי כי אין אני חושש לדבריהם אשיב בו' ובסי' ע"ז העתיק הב"ח מקצת מתשובה אחת של הגאון מוהר"ל. ובסי' ל"ו כתב ז"ל ושאלתי את פה הקדוש הרב הגדול כמוהר"ר ליב בר בצלאל מפראג מנוחתו כבוד בדבר זה והשיב לי בו':

(טז) **עמ' יד** ר"ת חידושי על טור יורה דעה אשר היה כתוב בכ"י סביב גליון הטור (נדפס בזולצבאך):

(יז) **חידושי גור אריה** על כל מסכת שבת ועירובין ומקצת מפסחים

מפסחים וגם הרבה אגדות מבוארים שם ומראה מקום לעיין בחידושי
על שאר מסכתות וע' בהקדמת באר הגולה ובבאר ה' (נדפס
מקרב בלעמברג):

יח) פסוקי במחונות נדפס בס' תיקון גדול בשם ס' מהר"ה הקודש
שכתב ז"ל דברים האלו יצאו מפי צדק
הגאון וכו' מופלג בדורו מוהר"ר ליב זללה"ה אשר היה בק"ק פראג
ואנפיה וגם הנה הוגד מפי אביו זקנו של הגאון מוהר"ל מפראג
הנ"ל שהדבר הזה מקובל בידם מהקדמונים שאלו הפסוקים מסוגלים
לבטל כל גזירות קשות כו' ע' במשפטי צדק על תהלים סי' רי"ד:
יט) הגדולה מכאן מעלות השבת. הביא בהקדמת ספרו גב"ה
ובספר הנצח פנ"ה (לא נדפס):

כ) ההוד על מצות סוכה וארבעה מינים (הביא שם). שמעתי כי
נמצא הכת"י תחת אחד:

כא) שמים וארץ על ראש השנה ויום הכפורים (שם ולא נדפס):

כב) סדר תלמוד על סדר זרעים ומהרות מלוקט מארבע סדרים
המצויים (הובא בפנים):

כג) שאלות ותשובות (הובא בפנים):

כד) חידושים על הרי"ף ומרדכי ברכות פסחים יבמות (הובא
בהקדמת הגלעד):

כה) חידושים על ב"מ (שם):

כו) חידושי אגדות על רוב הש"ס (שם):

כז) חידושים מבגדי כהונה וסימני הקמורת וכלי הקודש ודיני
מזוזה וקצת מח"מ ועל תפלת שמ"ע (שם) וראוי
לחפש על ספרי כת"י הנ"ל ולהדפיס למען תרבה הדעת:

ועתה אחרי אשר נתענג בחיבוריו הנחמדים מפי ונפשנו ישבעו
עדן ונועם בפירושי האמיתיות הבנויות על אדני התורה
והחכמה האלהות. הלא מאוד נתאוה לדעת מי זה האיש אשר
מדליו הזיל מי תבונות לרוות צמאנו לשמוע דבר ה' ומי זה השביע
נפשנו השוקקה בצחצחות חכמתו ויקרת מדבריו כי נאוה. ע"כ
למלאות שאלתינו באתי במגילת יוחסין כתוב עליה שלשלת יחוסו
ומעט מהרבה מפרשת גדולתו ומסיפורי נפלאות אשר הראה זרוע
עווז. כי ברוב הימים נשכח מאתנו כל דרכו והילוכו בקדושה וכל
הגדולות

הגדולות אשר עשה. ואף את המעט סיפורי תהלות אשר עדיין
 ספורסמים וידועים בפי חכמים אין מי הראוי להעלות על הספר כי
 לא דבר המתגולל על לשון אנשים בשנות דור ודור מימי הגאון
 הנ"ל ראוי לבוא בדפוס כי אולי נתערב בהם דבר שמקורם ממקור
 אכזב. ונחמא למטרת האמת. אך אוחילה בתקוה נאמנה. כי גם
 במעט הזה המסופר בספר יראו צדיקים וישמחו וישרים יעלוו.
 לעסוק בשבחי של צדיק וגאון עולם משוש דור ודור כי אף הקב"ה
 מתעסק בשבחן של צדיקים לפרסמן בעולם כמ"ש חז"ל במדרש
 (כמ"ר פכ"א) ולא בחר הקב"ה בעם סגולתו אלא בשביל ספר יוחסין
 (מדרש אספה הובא בילקוט תורה דמו תרפ"ד).
 דברי המסעס לפרסם שבחי הצדיק רבינו יהודא לוואי וללה"ה.

נח חיים במו"ה משה זללה"ה

מנילת יוחסין

איש אחד היה נקרא **ר' חיים** ווירמיו. והיה הרב"ק ווירמיו. והיה אדם כשר וצדיק מפורסם. וראש שלשלת יחוסו היה לו אבי אביו. היה נקרא בשמו **ר' יהודא ליוואי הזקן** ועל לוח אבן מצבתו חרות בזה הלשון. מוהר"ר יהודא ליוואי וזאת ליהודה. לתורה ולתעודה. חכם הרזים, עוקר הרים וארזים. בקי בש"ס התלמוד. ולא נמצא כמותו בכל העולם בחריפות ובקיאות. ובזכרון. והוא מגזע הגאונים המיוחסים לאדונינו **דוד בן ישי**. ושאר התוארים הכתובים עליו לא רציתי להעתיק. ונתבקש בישיבה של מעלה שנת חמשת אלפים ומאתים ליצירה. ועד היום המצבה הנ"ל בק"ק פראג ככה"ח (*). ולנכדו **ר' חיים** הנ"ל היה לו שלשה בנים (**). חשובים מאד **ר' בצלאל** ו**ר' יעקב** (א) ו**ר' העלמן**. וחשקה נפשם ללמוד במדינת פולין אצל הגאון **מהרש"ל** ושאר גאוני ארץ. ונתן רשות לשני בניו **ר' יעקב** ו**ר' העלמן** שיסעו למדינת פולין. והבכור **ר' בצלאל** ישמש את אביו וכן היה וחזרו מלאים בתורה על כל גדותיהם והיה הבכור **ר' בצלאל** צועק ככרוכיא למה לא הניח אותו לילך למדינת פולין כאשר שהוא חריף יותר מהם מאוד. וכירך אותו בברכה זו מאחר ששמשות אותי. יתן לך ה' שיצאו ממך ד' אורות, וכן היו שיצאו ממנו ד' גאונים. הזקן שבהם הוא הגאון מוהר"ר **חיים** אב"ד דק"ק פרידבורג שחיבר ס' החיים וס' אגרת המיול וס' וזמ"ח השגות על ס' תורת חטאת של הגאון

(*) **בן** אחותו של **ר' יהודא** ליוואי הזה היה הגאון מו' אביגדור קרא אב"ד דק"ק פראג דודו של מהר"י קרא בעל הבית יוסף ואבי הגאון מו' יהודא קרא אב"ד קלוגא אבי הגאון מו' יוסף קרא שהיה אב"ד בעשרים קהלות אבי זקנו של הגאון מו' משה בע"מ "זכרון משה" אבי האשה מ' אידל חמותו של המהרש"א ז"ל. (הגר"י ל"ש):

(**) **ובת** אחת היא אשת הגאון איש מופת מו"ה זכריה מענדל הנקרא זכריה הנביא בימיו ונשיא באה"ק הוא אבי הגאון **ר' ארי' לייב** אב"ד קראקא הנודע בשם דער הויכער רבי **ר' לייב** חותנו של הבית שמואל. ואבי הגאון מו"ה נפתלי צבי הירש הנקרא רבי **ר' הירש** אב"ד קלוב ולובלין שהוא אבי הגאון מו"ה מרדכי אב"ד קלוצקא חותנו של הגאון האלהי מו"ה צבי הירש הלוי אב"ד קטשארטקוב אביהם של הגאונים הקדושים מו"ה שמואל שמעלקא ומו"ה פינחס הלוי איש הורויץ בעל ההפלאה והמקנה:

(א) **ר' יעקב** מוירמיוא אשכנזי אב"ד בכל תפוצות ישראל נאסף אל עמיו שנת שכ"ג והוא דודם אחי אביהם של ד' אחים גאוני עולם וראשי ישיבות מוהר"ר חיים כו' כולם מופתי דורותינו ראשי גולת אריאל (צמח דוד) והיה רב על כל מדינת קיסר והיה קוראין אותו קיסרס רב: הגאון

מגילת יוחסין

הגאון רמ"א ז"ל. והשני הגאון מוהר"ר סיני (ב) שהיה ראש מתיבתא פה פראג ואח"כ נתקבל לאב"ד ור"מ בק"ק נ"ש וכל מדינת מעררין. והשלישי הגאון מוהר"ר שמשון אב"ד דק"ק קרעמניץ. והרביעי הוא הצעיר הגאון מוהר"ר יהודא ליווא אב"ד דק"ק פראג (*). והגאון מהרש"ל ז"ל הרבה לספר בשבחן. ובשבח הגאון מהר"ל מפראג יותר מכולם. תמצאם בתשובת מהרש"ל (ג) גם הגאון מהר"ל בספרו נתיבות עולם הביא הכל באיר היטב דרשו משם תמצאנו (ד):

ושמעתי מאבותי שבהיותו ל"ב שנה נשא אישה על פי מעשה אשר נשתדך עם בת הקצין כמר שמואל ב"ר יעקב אשר היה גדול בדורו בעושר ובנכסים ובכבוד. וקרוב למלכות היה נקרא בשמו **רייד שמעלקא** ושלה אותו על הוצאתו ללמוד בפרעמסלא אצל הגאון מהרש"ל ושמעלקא הנ"ל היה לו בפרעמסלא בן א' קצין גדול היה נקרא יהושע שמעלקש אשר ממנו נסתעפו יחוס השמעלקש כגון הגאון מוהר"ר שמעלקא מאוסטרא והגאון מוהר"ר שמעלקא סג"ל הורוויץ (ה) שהיה אב"ד דק"ק טראני. בהרב הגדול מוהר"ר יהושע הארוך (*) סג"ל. ובינתים פגעו ארבעה שפטים רעים פה פראג

(ב) **הגאון** מוהר"ר סיני מזכירו בצמח דוד בח"א לענין סדר עולם וזמא ולענין סמיכות, ובח"ב לענין נידון קיסר ומזכירו שם בתואר מורי. ולענין שני אחשוורוש:

(*) נודד בשנת רע"ב לאלף השישי;
(ג) ז"ל בתשובתו סי' ט' ועתה אומר בנידון אשר לפנינו אשר נקראתי עליה והוא קול ענות אשר שמענו מקרוב אשר לא שערום אבותינו על אחים האלופים האלוף המדומם החסיד ה' ה' הר"ר חיים יצ"ו וחד דעמו ארי שבתורה הר"ר לייב יצ"ו ושני מאורות מבהיקים זיו מוהר"ר סיני יצ"ו וחד דעמו הר"ר שמשון יצ"ו, ובזמן קרוב יורו כולם הוראה בישראל כולם אנשים אנשי שם דפקיע בשמיהו ועתה מחדש בעלי דבכא אפיקו לקלא בשם כאלו ח"ו יש שמץ דופי במשפחות מצד אדם ממשפחת האם, ואומר אני האמת שלא הגעתי עדיין לכלל זקנה אבל יגוקא וחכימא אני מקדמת כי כאשר גדלתי בעיר בית אבותי על ברכי זקני והורגלתי על זרועותיו ה"ה הטהור החסיד ועניו ורא אלהים פרקו נאה איש השלם מוהר"ר יצחק קלייב"ר ז"ל והוא היה זקן מופלג מתושבי עירו, ואביהם של הבנים האלופים הנזכרים היה בכור ר' בצלאל ב"ר חיים ז"ל והיו להם שייכות מוחתנות ממשפחתו לאבי אמו הנ"ל מצד זוגתו הרבנית, ומאוד היה מקרבים אליו וגם הם היו מקורבים אליו לכל דבר שבקדושה, ואם ח"ו שהיה איזה שמץ ביוגו ח"ו שהיה נאות להם ולא היה מוחה בידם כי הכל עשה ע"פ בין דבר גדול בין דבר קטן כו' ע"ש:

(ד) לא מצאתי מזה שם כלום, ואולי הוא בדפוס פראג שלא ראיתו;
(ה) הוא אבי זקנים של האחים הגאונים החסידים המפורסמים מו"ה ר' שמעלקא אב"ד דק"ק נ"ש ור' פנחס ז"ל אב"ד דק"ק פ"פ דמיין, בעהמ"ח ספר הפלאה והמקנה ופנים יפות:

(*) נקרא בשם "הארוך" שבכל שבת ושבת היה מתגדל בקומה ובחול היה חוזר לקומתו הראשונה:

פראג ונתרושש האיש עד אשר לא נשאר לו בלתי גויתו. והאיש זקן בא בימים לא יוכל לצאת כפעם בפעם. וכתב להחתן שלו שאי אפשר לו לצאת ידי חובתו. ואינו רוצה לעגנו ח"ו. ונותן לו רשות לעשות. שידוך אחר כטוב בעיניו. ותשובתו היתה אליו שאם דעתו שלא לעגן בתו יעשה הוא שידוך תחילה עם בתו. ואח"כ ידע הוא מה לעשות כטוב בעיניו. ולא יכזב באמונתו. ויצפה לתשועת ה'. והכלה עשתה לעצמה חנות למכור לחם ושאר מעשה אופה להחיות אביה ואמה הזקנים והיה אז שעת חירום. ובא פרש אחד רוכב הסוס ורומח בידו ויתחב הרומח לתוך ככר לחם ויקחהו ורצה לרכוב משם. אז אחזה אותו הבתולה ברסן הסוס ובכתה לפניו והתחננה לו. כי בתולה עניה היא. ואביה ואמה זקנים. ומפרנסת אותן במעמ החנות הזה. ע"כ לא יגזל הלחם ממנה. ענה אותה הפרש ואמר הנה אחוני הרעבון שזה ג' ימים לא טעמתי לחם ואיך אמות ברעב. הנה נא לי על סוסי [פאסטאו טוך] אתן לך למשכון תמורת הככר לחם. ואם לא אביא לך השני פגים תמורת הלחם תוך כ"ד שעות לקח לך הבגד תמורתו וכן עשתה. ולימים רבים פתחה הבגד וימצא בין כל שורה ושורה מלא דינרי זהב. אז כתב ושלח להחתן שיבא על החתונה כי העשיר בנס אשר נעשה לו. ואז היתה הכלה כ"ח שנה והחתן בן ל"ב שנה. והיא היתה נקראת בשמה **פערירל**, מרגניתא דלית בה מימא:

הגאון מהר"ל מפראג נהג נשיאותו בכל מדינת מעררין ובפוזנין ופה פראג יותר מחמשים שנה (ו) ובימיו היה תורה וגדולה במקום אחד כי היה עשיר גדול וקרוב למלכות להחסידי רודאלפים קיסר ז"ל אשר על כן אמרו המושלים שהיה דוגמת אנטינינוס ורבי (ז) ויחכם מכל בני קדם והיה אישאלהים נורא מאד ותוארו כמלאך אלהים

(ו) רבי' ליוואי ב"ר בצלאל הוא הרב הגדול נזר החכמים מופת דורותיו אשר לאורו ירכו כל העמים. ומימיו שותים בכל תפוצות ישראל. והעמיד תלמידים הרבה. הוא היה ראש הישיבה ואב"ד על כל מדינת מעררין כמו עשרים שנה. אח"כ בא לק"ק פראג שנת של"ג. ושם יסד בית ועד לחכמים הוא בית המדרש הגדול הידוע הנקרא קלוי. והרכיב תורה בתוכו י"א שנה ואח"י עוד ארבע שנים וביום ה' ד' אייר שנ"ב דפ"ק שם פעמי מרכבותיו לק"ק פוזנא ונעשה שם ראש הישיבה ואב"ד שנית על כל גלילות פולין (צמח דוד): (ז) **ביום א' ג'** אדר שנ"ב הקיסר רודולפוס ברוב חסדו ואמתו שלח וקרא אליו את הגאון הנ"ל וקבלו בספ"י ושוחקות ודיבר עמו פה א"פ כאשר ידבר איש אל רעהו ומהות ואיכות הדברים סתומים וחתומים ונעלמים הם (שם): קבלתי

מגילת יוחסין

קבלתי מרב אחד מעשה גורא שעשה ע"י מה שגילו לו מן השמים ומה נמשך שדיבר עם הקיסר כמו שעה וחצי (שם הגדולים) ע' בהקדמת הגלעד : **ועתה** ראה זה מצאתי אצל ידידי התורני המשיביל ר' יעקב שפיעגעל גר"י מעבר לשער מקראות גדולות [הנדפס בווינצ'אה בשנת ש"ב ע"י דניאל בן קרניאל בומכירגן] כתוב בכתב יד חתן הגאון בעל גור אריה בזה"ל. היום יום א' עשרה ימים לחודש אדר שנת חמשת אלפים ושלש מאות וחמשים ושתים לבריאת עולם היתה גזירת הקיסר רודי לפוס יר"ה ע"י השר בערתיער אל כמר מרדכי מייזל ויצחק בן חנוך וויזל שיעמוד חמי הגאון מרנא ורבנא מו"ה יודא ליב ב"ץ על המבצר בית השר הנזכר. וכן עשה ולקח עמו אחיו הגאון המופלג מו"ה סיני ואותי וגם יצחק הנ"ל היה הולך לרגלנו וזולתם. וכבואינו שמה מיד נפתח חדר אחד חיצון להכניסנו ע"י משרת אחד ממשרתי השר הנזכר. וחדר ההוא פתוח לחדר וחדר לחדר עד כמה חדרים. ואדונינו הקיסר יר"ה יכול להלוך מחדרו ובית מלכותו שמה בכמה צדדים. והנה בא השר הנזכר מהחדרים פנימים ושאל בשלום שלשתנו בכריעת קידה ונתינת יד בכבוד גדול והכנסנו תומ"י עמו החדרה פנימה והושיבנו שם על אצטבע דרך כבוד שהכין לנו מקודם. ועל כרחינו הוכרחנו לישב ולשים מצנפת על ראשי. ועמד השר לפנינו ודיבר עמנו איזה דברים דרך כבוד והלך מאתנו יותר פנימה לחדר אחד והכין שם ע"י משרתו ספסל נכבד ולעמדתו ספסל שפל. ובא אלינו ולקח את חמי הגאון בידו שילך עמו לבדו פנימה. ומהר"ם ואני בקשנו לחזור חוצה וצוה לנו דרך כבוד גדול לישב והלך עם חמי פנימה והושיבו ע"כ על הספסל המכובד והראוי למושל ומופלג והוא ישב לעומתו על הספסל השפל ממנו. ודיבר עמונסתרות בהרמת קול עד כי גם שנינו שמענו אות באות ומלה במלה כל השאלה והתשובה. והיה זה הכל במכוון ורצון מהשר כדי שישמע הכל אדונינו הקיסר יר"ה שהיה עומד אחורי הוילון סמוך ממש אחורי חמי הגאון שיחיה : ונמשך הספור ביניהם כערך חצי שעה. ופתאום היתה דממה דקה ונרעשו מעט הספסלים כאשר אדונינו הקיסר יר"ה פתח הוילון ובא שמה בעצמו וככבודו ודבר עם חמי מעט מענין ההוא וחזר לדרבו. וזה היה רחוק משנינו בערך ח' או י' אמות ולא יותר. ונמשכו חמי הגאון והשר עוד מעט בדברים. ואח"כ חזר השר והולך חמי הגאון שי' אלינו ביד ובתוך ידו ונכנע אלינו מאוד וחזר והושיט גם לכל אחד משנינו ידו בקידה ובדרך כבוד ופטרנו לשלום והיה מלוח אותנו החוצה עד החצר ומה שהיו הדברים ראוי לסתור עתה כמנהג דבר מלכות ואם יגזור עלינו הוא ית' בחיים לעת ושעת הכושר נגלה כל הדברים. וקצרתי בכל פרטי הענין והדברים שנהג עמנו השר והכל בדרך כבוד גדול :

היום יום ב' י"א אדר הנ"ל גילה השר הנ"ל ליצחק הנ"ל איך שראה חמי הגאון הנ"ל פני המלך הנ"ל ושמצא חן מאוד בעיני הקיסר יר"ה ובעיני יתן לו אלהים לב חכם ונכון להיטיב עם שארית

23 יב מגילת יוחסין

אלהים (ח) ולא סמך ידיו על שום אדם לתמכו במורנו כל ימי חייו. וגם

שארית ישראל בה"י וכל יועציו ועבדיו ויארץ ימיו ושנותיו ואב"ה. דברי הקמן יצחק ב"ר שמשון כ"ץ ז"ל חתן הגאון הגדול בישראל שמו מו"ה ליב כ"ץ (עכ"ל הכ"י).

אבי וקני הגאון מהר"ל מפראג אשר שימש ברוב הקודש כמפורסם בו' (כ"כ הג' הגדול ר' נפתלי כ"ץ בעהמ"ח ס' סמיכות חכמים בתשובתו להגאון חכם צבי כתובה בהתשובה ח"צ סי' ע"ו) ומעתה אם שמש ברוה"ק עוד לא יפלא בעינינו על מעשה הגולם שעשה המפורסם לכל ולא כמו שכתב החכם הגאון ראפפארט רב ראשון דק"ק פראג בהקדמתו לס' הנלעד שאין הגולם יציר כפיו של הגאון הנ"ל:

ושמעתי מפי הגאון האמיתי המפורסם בו' מו"ה יוסף שאול הלוי אב"ד דק"ק לעמברג שפ"א בהיותו בק"ק פראג ביקש לעלות על עליות בהכ"ג הישנה הנקרא אלט שול הראות שם את הגולם וכאשר בא אל סולם העליה בא אליו שמש הבהכ"ג איש זקן וסיפר לו כי הגאון הגדול ר' יחזקאל לאנדא זצ"ל אב"ד דק"ק פראג כאשר פ"א רצתה נפשו לראות את הגולם התעסק בהענייתו באותו היום וטבל במקוה טהרה והתעטף בטלית ותפילין ואחר כל אלה עלה רשם וכאשר ירד אמר הגאון הנ"ל כי מהראוי שלא לעלות עוד שם שום אדם, וכאשר שמע הדברים האלה ירא וחדל מלעלות:

(ח) כי ישיח נפלאותיו, מי יספר שבח מעלותיו, ע"כ דומיה היא תהלתו, והסתר בחקר כבוד הדרתו, והקצר בשבחיו הפארתו, ה"ה רוח אפינו, מחמד עינינו, מופת דורינו, פאר גלותנו, הגאון הגדול בישראל שמו פ"ה ג"י ע"ה ר"ס ור"ג מו"ה יהודא ליוואי יצ"ו אב"ד הישראלי בקהלה קדישא עיר ואם בישראל ק"ק פראג יצ"ו השם יפרסם עליו סוכת שלום ויהי שלום כהילו ושלחה בארמונותיו ולכל השואבים מימינו מקור מים חיים ורכל המכתוספים בצל מעלתו שלום ע"כ (הגאון מהר"ם מרובלין בשאלה א' ששאל לו כתובה בהתשובתו סי' נ"א):

עין משפט הוא קדוש ואמרו לו, יחשוף יערות ובהיכלו כולו קרנים מידו לו, באהלו תחכמה וכולו, ושם הבין עניו ושכלו, אשרו העם שכתב לו, אשרי הדור שהוא מנהיגו ומנהלו, אשרי הספינה שהוא קברניטו ודגלו, ה"ה הגאון יחיד בדורו עטרת ראשינו צניף הפארתנו מ"ו מהר"ר ליב יצ"ו, הנני באתי בו' ועיני כל ישראל על אדונינו בגלות החיץ הזה בו', דעתו דעת הקדושה דברי אלהים חיים הן הן שנאמרו למשה כסיני לדעת מה לעשות ולקבוע הלכה לדורות בו' ע"ש, (הגאון מו"ה שמואל בכרך זקינו של הגאון בעהמ"ח תשו' חות יאיר בתשובת חוט השני סי' מ"ט בשאלה אחת ששאל לו):

מלאך ה' בתוכנו, ישכון כבוד בארצנו, משיח צדקנו, בראשנו מלכנו, מלך יהודה לתורה ולתעודה שר צבא ישראל, היושב אתנו למראה עינים, יושפט צדק לאפסי הארץ להקים תורה וחוקים, אראלים ומצוקים, ירוצצו כבוקים, לכבוד שם תהלתו, אל חדר תורתו, לשמוע חכמות, מאדון ורחב דים, תחת כל השמים, יפרש כשהר על ההרים לפני מחנה ישראל להאזין יומם ולילה, לא ימוש מתוך אהלו, הליכות עולם לו, נתיבה חכמה ירך בדרך החיים, דהבין ולהורות נתן לבו כלב הארציה אשר יחיה עניי צאן קדשים, הוא הדגל הנורא, כבוד יוצרו וכבוד התורה, אדונינו רכב ישראל ופרשיו, גאון עולם מושג דורו ראוהו וישמחו במלכותו אדון כל הארץ יקרא, הגאון המופל' מו"ה יהודא ליוואי, יהי אדונינו לעולם בו', עין הארץ עריך, עיני ישראל ישברו לאמר, יהודה יעלה בתחילה בו', עש"ב (בספרו נתיבות בהכתב ששלחו לו ע"ד הלע"ו ופגם נאדליר):

והוא עמוד חזק ככרזל יסמכו עריו כל בית ישראל (כ"כ תלמידו הגאון בעל תו"ט בתשובתו הנדפס בהשובת גאונים בתראי סי' יו"ד)

וגם הוא לא עלה לס"ת כי אם בשם רבי יהודא ברבי בצלאל (ט)
 וחיבר ספרים הרבה לאין קץ (ע' לעיל) ועל מצבת ציון קברו נמצא
 כתוב שחיבר חידושי גפ"ת על כל הש"ס וגם סדר תלמוד מלוקט
 מד' סדרים המצויים על סדר זרעים וסדר טהרות. ועשה פירוש
 פשוט בפירש"י ופירוש חריף בפירוש תוספות סביבותיהם. ושאלות
 ותשובות רבות. ובעונינו בשריפה אשר שרף ה' בחמתו בשנת תמ"ט
 לפ"ק כל מחמדינו היה לשריפת אש. ואני הכותב היה לא"א ז"ל
 ש"ס דפוס ווינציאה ר"פ לפ"ק כתובים עליהם חידושי הגאון הנ"ל
 במעשה ידי אצבעות חתנו הגאון מוהר"ר יצחק כ"ץ ז"ל וגם חידושי
 חתנו בעצמיו. והלכו מאתנו בעונינו. ולא נשאר בידינו ביד אחי
 מוהר"ר דוד פערליש יצ"ו ביאם שני מסכתות סוכה ועירובין. יתמה
 הקורא ויתפלא המעיין עליהם. הפליא עצה הגדיל תושיה. ועלה
 למרום ח"י אלול שס"ט לפ"ק בן צ"ו שנה פה פראג (י) ושובבא
 אשתו בציון קבר אחד ולא נזכר אצל שניהם שם רב או רבנות
 מרוב חסידותם כ"א פ"נ ר' יהודא ברבי בצלאל ואשתו אשר הואל
 פעריל בת ר' שמואל והבנין הוא מפואר וגדול למראה מאד :

(ט) ובמקום ענותנותו שם גבה לבו בדרכי ה' כמס"ב בתשובת חוט השני (סי'
 כ"א) וז"ל וכאיש גבור חיל עמד בפרץ נוכח בעלי לשון וכנהגו
 היה אשר כל איש אשר העלה על לשונו דיבה רעה אחת דתו להבדילו מקהל ה'.
 גם כי זעק וזעקה גדולה ומרה הריני מקבל עונשים, אמר זהו מכלל העונש שתהיה
 נבדל מקהל ה' ואח"כ לא התיר הנידוי עד אשר עשה תשובה כראוי :
 עד שמחמת קנאה דברו עליו בעלי לשון דברים קשים כמס"ב (שם סי' כ"ז) וז"ל
 בזכרי כבוד רבינו הגדול ומורי חמי זקני הכ"מ כבודו במקומו גנוז תחת כנפי
 השכינה גם עליו דברו כאלה ודברים קשים מהם מחמת שנאה או קנאה או
 להתגדר בו, הגם כי ידוע ומפורסם היה רוב חסידותו בכל העולם :
 (י) לא כמו שכתוב בשם הגדולים שמנוחתו כבוד בקראקא ע"ש ובהוספות,
 והקבור בקראקא הוא הגאון בוצינא קדישא מו"ה אריה לייב הנקרא הוכר
 רבי ר' לייב חותנו של הגאון בעהמ"ח בית שמואל על אה"ע ע"ש בהקדמתו :

ובמצבה שהוקם אחר הן חרות עליה נוסח הזה :

יום ה' ח"י אלול שס"ט. יום ד' י"ב אייר ש"ע לפ"ק.

הגאון הגדול בישראל.

ר' יהודה בן בצלאל.

אריה דבי עילאה ותתאה גבר,

עייל בכר ובלא בר,

כל פרד"ס נכנס בשלום ועבר,

ויחכם מכל דגמר וסבר,

ולא הניח דבר.

קטן וגדול אסף וצבר,

עשות ספרים אין קץ חבר,

וצבור בר, יותר מט"ו חבורים,

לאוו לחייו בתורים,

שבכתב ושב"פ בשמלת וצוררים

ובכל חכמה ומדע ידו הרים,

ויכלכל בני דורו לחם אבירים, משאלות ותשובות (על האכזר התחתונה

שבצר צפון) נוצחות וגוברים, ובחדושים על כל ששה סדרים, על

נמרא רש"י ותוס' המה הגבורים, בפלפולים חריפים ויקרים. למוצאי

דעת אלהים וגברים, האיר עיני עורים, ויותר שהיה חכם אדיר

באדירים, עוד למד דעת וריזים וזהירים, און וחקר ותיקן הרבה

גדרים, בשל תורה בשל סופרים, ודברי חכמים כמסמרים, ויחן פני

העיר לדור דורים, אי חסיד אי עניו.

(מעבר השני) עונים ואומרים.

יום ה' ח"י אלול שס"ט. יום ד' י"ב אייר ש"ע לפ"ק.

הגאון הגדול בישראל.

ר' יהודה בן בצלאל.

ביראה וטהרה בזריות ובזהירות גמורים, אין במותו גבר בגברים,

לו דומיה תהלה כי אין מספרים לרוב כח מעשיו ה', רועה

נאמן היה לשיות פזורים, יותר מ' שנים מלך בראש מורים

בארצותנו ובפרגא עיר ואם בעיירים, ואשתו אשת חבר בחבורים,

צדקתה נודע בשערים, ידיה שלחה בכשורים, כפה פרשה לעניים

וחסרים, מתניה בעזו היו חגורים, בכל גמילת חסד ומישרים, אין

לפרט ולספר בדברים וכו' (ע"ש בגלעד) :

מגילת יוחסין

תולדות הגאון מהר"ל הנ"ל, דע כי לא היה לו רק בן יחיד היה נקרא בשמו ר' בצלאל חריף והיה גאון מופלא ומקנאה לא רצו לקבלו למלאות מקום אביו פה פראג, וקבלו את הגאון מהור"ר **אפרים** לונטשיץ בעל עוללות אפרים לר"מ בחיי הגאון מהר"ל, וחרה למהור"ר בצלאל הנ"ל כי מאה מיתות ולא קנאה אחת ונסע לק"ק קעלין וקבע ישיבה שם, ושם נתבקש בישיבה של מעלה בשנת ש"ס לפ"ק, וכתוב על מצבת קבורתו פרט השנה ברמז הר"ב בצלא"ל לפ"ק שהוא מספר ש"ס, ועפ"י ר' ישראל סרוג ועפ"י מעשה שהיה (לא ידעתי אל מה סרמו בזה) ורבי בצלאל הנ"ל הי' לו בת אחת היתה נקראת ליפא, והיתה נשואה להגאון מהור"ר פנחס הלוי הורוויץ (בהקדמת ילקוט שמעוני כתוב שהמקובל האלהי מו"ה ישראל סרוג זצ"ל העיד עליו שנשמתו היתה מנשמת רבי פנחס בן יאיר), ולא היו לה בנים, גם הניח אחריו שני בנים מהור"ר מנחם ומהור"ר שמואל, מו"ה מנחם מת בילדותו בחיי זקנו הגאון מהר"ל, ומהור"ר שמואל האריך ימים מאוד בעושר וכבוד וגדולה והיו פרימס (הוא הראש לכל מנהיגי וטובי העיר) פה פראג וגדול בתורה ובמעשים והיה חביב לזקינו **הגאון הנ"ל** כבבת עינו. וקודם מותו הבטיח להנחילו מקום קבר אביו אשר הוכן לו פה פראג, באשר הגאון הנ"ל קנה ג' מקומות סמוכין זה לזה לו ולאשתו ולבני יחידו מהור"ר בצלאל הנ"ל, והוא לא נקבר פה כי אם בק"ק קעלין על בן ינחל בנו מהור"ר שמואל הנ"ל מקום קברו :

ובשנת תט"ו לפ"ק נפטר מהור"ר שמואל הנ"ל ובשעת מיתתו הי' אצלו כל בני חבורה קדושה גומלי חסדים, ואמר להם שכך הבטיחו אביו וזינו הגאון מהר"ל שייחד אותו בקבורה במקום אביו, או אמרו לו שאי אפשר כי המקום צר מאד מסבת בנין הציון, וא"א לקבור שם איש גדול הקומה ובעל בשר כמוהו, וגור עליהם שילכו לעשות הקבר עודנו בחיים, ואם יראו שהמקום צר יבקשו מחילה מהגאון שיצמצם את עצמו כדי להמציא בצדו קבר לבן בנו לקיים הבטחתו אשר הבטיחו, ומיד נתרחב המקום ונקבר שם בריוח, ואח"כ חזר המקום להיות צר כבתחילה, ולא היה אפשר להקים לו מצבה לפי כבודו והקימו אבן ארוך מאד ולא רחב, והיה כתוב לזכרון מעשה שהיה בפנקס החבורה ג"ח, ובעונותינו נשרף בשנת תמ"מ. אבל כל בני הקהלה יודעים ומספרים את הדבר :

ישתי בנות היה לר' שמואל, אחת היתה נשואה להגאון מוהר"ר חיים בהן צדק מפוזנא נכד מהר"ל כמו שיפורש לקמן, והשנית נשואה למוהר"ר יעקב בהגאון מוהר"ר חיים אב"ד במדינת העסיין, והיה ראש הקהל פה פראג, ועל מצבת קבורתו נכתב הגאון מוהר"ר יעקב שר התורה, והקצין המנוח מוהר"ר יעקב ירושלמי ז"ל אשר היה ר"ה פה קהלתנו כ"ד שנה היה בן בתו של מו"ה יעקב אשכנזי הנ"ל ונקרא בשמה הנצבה, הרי היחוס מבן יחיד של הגאון מהר"ל אבל יחוס בנותיו יגדל ממנו:

האחת מרת פיגלה אשת הגאון מו"ה יצחק כ"ץ ז"ל כאשר אנכיר לקמן עם בניו וצאצאיו וכל יוצאי יריכה גדולי עולם:

השנית מרת גיטלי, היתה נשואה להמופלג בתורה ובחסידות ראש וקצין ומנהיג פרימוס בקהלתנו מו"ה שמעון ברנדים הלוי ז"ל, והוליד בן חסיד מאוד, וגם הוא היה ראש ומנהיג בקהלתנו מו"ה שמואל ברנדים והוא הוליד את החסיד המופלג בתורה אשר כל ספרי הרא"ש שבכל הש"ס היה חוזר ע"פ מו"ה שמעון ברנדים הלוי ז"ל בעל דודתי ע"ה והוליד ממנה עשרה בנים וזכרים, שבעה מהן מתו בקטנותן, ושם הבכור מופלג בתורה ובעושר מו"ה חיים הלוי ברנדים ז"ל אשר איתן מושיבו היה בטרנאפל ונפטר בשיבה טובה והניח אחריו שם בנים ובני בנים ובנות גדולי הדור, והשני רב גדול ימובהק מו"ה יעקב ברנדים הלוי, והניח אחריו ג' בנים זרע ברך ה'. הא' ר' נפתלי הירץ סג"ל, אשר גר סמוך לק"ק מיץ ושם השני ר' שמואל סג"ל תושב ק"ק פירדא והשלישי הכי נכבד הרב הגדול בדורו לשבח מו"ה משה ברנדים סג"ל אב"ד ור"מ דק"ק בומסלא והגלילות, ונקרא בשם אבינו וקנינו ה"ה החסיד המקובל אלפי וחכם בכל חכמות התורה מו"ה משה פערליש ז"ל, ושם הרביעי אדם נכבד בעושר ובמעשים ובן תורה ר' בצלאל הלוי אשר גם הוא נפטר בעושר ובכבוד והניח אחריו ברכה בן יחיד נכבד מאוד ר' יואל סג"ל:

עוד בן אחד לר' שמואל ברנדים ז"ל הנ"ל היה אדם גדול בתורה ומת בקצרות שנים בדבר בשנת ת' לפ"ק והיה נקרא ר' בצלאל סג"ל וחיבר כמה ספרים אשר לא יצאו עדיין לאור ויגע במיעוט שנים מה שלא יגע תלמיד ותיק לע' שנה והניח אחריו בת אחת מרת גיטל ע"ה אשת ה"ה מו"ה אליהו בומסלא סופר מדינה, והולידו

והולידו ד' בנים א' ר' בצלאל ז"ל והב' ר' ליב שיחי' והצעיר שבהם הרב חסיד המנוח מו"ה יונה ז"ל שהיה נקרא ר' יונה לאנר סופר (הוא המחבר שו"ת מעיל צדקה) והד' הראש הקצין התורני כמו"ה גרשון ברנדים סג"ל ר"ה, ולו היה ג' בנים אחד מהן היה קצין גדול ומנהיג הקהילה, והיה מופלג בסדר קרשים ש"ס ותוספות, והב' היה גדול בתורה ובחסידות ר' שמואל ברנדים דיין מו"ש פה פראג, והג' נפתלי ברנדים, ור' גרשון הנ"ל גם הוא היה חתן ה"ה מו"ה שמואל ר' בצלאל הנ"ל :

עוד בת אחת היה להגאון מהר"ל מפראג מרת רייכיל אשת מו"ה אברהם וולירשטין הלוי, והולידו את הגאון מו"ה משה דרשן סג"ל ז"ל אשר היה אב"ד בכמה קהילות ודרשן פה פראג, ומקום קבורתו פה פראג :

עוד בת אחת מרת מילא אשת מו"ה הירש סאכטקי והולידה את הרב מו"ה סאכטקי שהיה נאמן הקהילה פה ודיין מורה שוה ורב בקלוי, ואשת הראש הקצין ר' יצחק לאווימיץ אשר הוא פרימוס כעת בפראג היא מבנות בניו :

עוד בת אחת ופרסמה הכותב מרת רעאלינא, היתה נשואה לגדול מרבן שמו הקצין המופלג בתורה ובחסידות מו"ה חיים וואל ז"ל בהג' מוהר"ר יוחנן בהגאון מו"ה אברהם וואל ז"ל ועל מצבת קבורתו הפליגו מאוד לספר בשכחו ומתורתו וממעשיו ומנשיאותו אשר נהג בהיותו פרימוס בקהלתנו, והוא אשר הקים בתי הקלווין והקופה ובניו אחריו נתפזרו למדינת פולין לא ידעתי אכנס : **תולדות הגאון מו"ה חיים מפריבורג לא נודע לי :** (*)

גידולי

(*) ונולד בפוזנא (ס' וומ"ח) והיה תלמיד הגאון רבי ר' שכנא יחד עם הרמ"א ומרביץ תורה בישראל ארבעים שנה וחיבר ס' וזכות מים חיים השנות על ס' תורת חטאת של הרמ"א (הקדמת ס' החיים) ונדפסו עתה מחדש עם ס' תורת משה מהרב הגאון האמיתי מו"ה יוסף שאול הלוי אב"ד דק"ק לעמברג גרין ליישב כל השגותיו וגם הוא בעצמו חיבר ס' או"ה ולא רצה לפרסמו כדי שלא יסמכו עליו כמש"כ בס' וומ"ח (שם הגדולים) גם חיבר ס' החיים אמרותיו אמרות פשוטות, נחמדים מפי ומפנינים יקרות, דברים העומדים כרומי של עולם, וכל דיבור ודיבור מרגניתה תחותיה, וברות הקודש נאמרו, (הסכמת הגאון החסיד מו"ה יהושע העשיל אב"ד דק"ק אפטא) ובספר החיים דפוס ראשון אתה מוצא הקדמת הגאון מופלא מו"ה יצחק ב"ר שמשון חתן אחיו הגאון מהר"ל מספר בשבחיו ע"ש, ונה נפשו שנת שמ"ח ביום מתן תורה ועי' בס' החיים ס' סליחה ומחילה פ"ט ובס' פרנסה וכלכלה פ"ו שם תראה שהיה שורה עליו רוח הקודש : כי זה לשונו שם

אהבת

גידולי תרומה של הגאון מוהר"ר סיג בר בצלאר ידועים בכל קצוי ארץ, בן אחד היה לו פה פראג ראש וקצין ואב"ד ור"מ בק"ק קעלין ובכל מדינת פיהם מוהר"ר חיים ר' סיג ז"ל ומקום קבורתו בק"ק קעלין הוא הניח אחריו בן אשר מלא מקומו בתורה ובכבוד מן' בצלאר הנקרא ר' בצלאר גלאצור שהיה פרימם וראש ב"ד מורה שוה ורב בבהכ"נ הישנה ועלה לישיבה ש"מ שנת תי"ב לפ"ק ולא הניח אחריו בן כי אם בנות והבנים מתו בחיי אביהן ולו אח אחד גאון מובהק אב"ד ור"מ דק"ק נ"ש והמדינה מוהר"ר גבריאלי ז"ל ומת בן ל"ו שנה שנת שפ"ט ועוד אחד בקראקא חסיד ולמדן מופלג מע"ה ליב ר' חיים ר' סיגס והוא אבי הגאון הגדול מו"ה גבריאלי שהיה אב"ד ור"מ דק"ק נ"ש והמדינה ומת בשנת תע"ח ובנו הגאון המפורסם מו' בעריש ממלא מקומו להיות יושב בפקס אביו לע"ע ואחותם מרת יודית בת ר' חיים ר' סיגס היתה נשואה לה"ה מוהר"ר אלעזר ר' מורדסי ז"ל נעדר מן העולם בהיותו רך בשנים והניח אחריו בן זריו וממלא מופלג בתורה ורב בבהכ"נ פנחס וראש ונגיד לקהלתנו מוהר"ר חיים ר' לייזר ר' תודרוס, ובכינוי בשם אמו ר' חיים ר' יודתנש, ומת בן ע"ה שנים בערב ר"ה תסמ"ל ולו אח חסיד ולמדן מוהר"ר מורדסי ז"ל מת בשנת ת"מ לפ"ק פה פראג ואחותם הגבירה מרת פעריל ע"ה היתה נשואה להרא"ש והקצין מוהר"ר מיכל ווינר ז"ל ר"ה

מאהבת הי"א את עמו ישראל וכדי להסיר מלבם כל ספק נתן להם את שבת קדשו שהוא אות ברית בינו ובינינו ובמנוחתנו לא ישכנו ערלים במה שירגיש כל איש ישראל בעצמו שפע אלהי ואור פניו כי רציתו ושמחה יתירה שנופל עליו בלי מתכוין מיד בהכנסת השבת וליל של שבת כולה אור ועוז וחדה במקומו בלתי ספק שאין זה רק ניצוץ האור והשמחה המבהיק ממקום שהנבואה יוצאת משם שאע"פ שאין לנו לא נביא ולא חוזה ואנחנו על אדמה נכריה עם כל זאת לא עזב ממנו חסדו ואמיתו להשפיע עלינו אור אלהים מידו שבת בשבתו ובפרט אנחנו עיפי המרדה המר הזה אנו מוצאים מרגוע לנפשנו ביום קדוש הזה, ובוה נתברר לנו בירור גמור שאין אחריו ספק כי תורתנו תורת אמת וזהו ג"כ מטבע הנפש שהיא מקור השמחה ומטבע מצות השם שהם משמחו לב אשר שניהם חצובים ממקום האור והשמחה ושקועים וכלואים במעבה חומר האדם שישימחו זה לעומת זה כבא עת דודים יום ש"ק כאשר ישמח איש נכרי בארץ מרחקים לקראת אוהבו וקרובו. שבא מארץ מולדתו. ואף על גב שכבר נסתמו בעו"ה כל מעינות חכמת הקבלה ואין אתנו יודע עד מה עם כל זאת אל חי אלהינו צורנו השאיר לנו ניצוץ וזה הנפשי המתעוררת לפעמים מעצמה ומבקשת להכיר בוראה ואורותיה אורות תמיד ניתן לה מאת המלך ברוך הוא דבר יום ביומו להסעים לה מעט מיערת הדבש אשר בקצה הקטפה ויאירו עיניה ולא נודע לו מאין בא הכח ההוא :

ר"ה פה פראג בן ה"ה מוהר"ר דוד חיים ז"ל מווינא אחיו של הגאון הגדול מו"ה שמעון ז"ל אב"ד ור"מ פה פראג והמדינה :

הגאון מו"ה שמשון אב"ד דק"ק קרעמניץ אחי הגאון מהר"ל מפראג היה חתן הגאון החסיד מו"ה שמואל אשר מנוחתו כבוד בירושלים והיה נשיא שם והיה לו שני בנים א' הגאון מו"ה מנשה אב"ד דק"ק שדה לבן, ואחיו הרב מו"ה אברהם בורנקיש אב"ד דק"ק קארין, וגיסם בעל אחותם הי' ר' פסח קארציר אביו של הגאון ר' שמשון מגיד (הוא ר"ש מאוסטארפלי המקובל הגדול :

גם שמעתי כי הגאון מו"ה יצחק בצלאל אשכנזי אשר חיבר תשובה נפלאה נודעה ומפורסמת גם הוא היה ממשפחת הגאון מהר"ל הזקן ראש משפחתו של הגאון מהר"ל מפראג :

ר' העלמן אחי אבי הגאון מהר"ל הי' לו בן (א) ושמו ר' שמואל ור' שמואל היה לו שני בנים אחד הגאון מו"ה חיים אב"ד דק"ק קרעמניץ חמיו של הגאון מוהר"ר שמעלקא אב"ד דק"ק אוסטרא, מהגאון מוהר"ר מאיר ז"ק מלכוב מיוחס לזרע הראש משבט יהודה, והב' הגאון מו"ה אליעזר בעל ספר דמשק אליעזר אב"ד דק"ק אפטא והגאון ר' הירץ שהי' דר בק"ק שידלוב, והגאון ר' יעקל, והיה אביו של ר' אברהם, ור"א היה לו בן הגאון מו"ה משה שהיה אב"ד דק"ק האראדנא :

ועתה אחל לכתוב יחוס הגאון מופלא מו"ה **יצחק ב"ר שמשון** כ"ץ ז"ל חתן הגאון מהר"ל מפראג :

איש היה פה פראג גדול בתורה ובעושר וביחוס אשר בא לפראג מעולי הגולה ק"ק אובן ע"י עלילה שהעלילו עליו שם והיה האיש ההוא נקרא ר' **עקיבא** מאובן וכתוב פה על מצבת קבורתו רבינו עקיבא כהן ונשיא מאובן ונתבקש בישיבה של מעלה קרוב לשנת רנ"ו לפ"ק, והיה מוכתר בנימוסין, ומתוך קנאה העלילו עליו גדולי אונגריין באובן, ובא לכאן ובנה בית גדול בנוי לתלפיות והרביץ תורה בדורו של הגאון מו"ה **יעקב פולר** ז"ל אשר היה אב"ד פה בזמן ההוא כמפורש בס' יוחסין, והאיש ההוא הוליד מאשתו י"ב בנים זכרים וי"ג בנות, והתחתן עם י"ב בנותיו לכהונה.

ולאחת

(א) **זבת** אחת שהיתה נשואה להגאון ר' יהודא ז"ל אביו של המהרש"א ז"ל והגאון ר' שמואל אבי המ"ו היה אחיו של ר"י סג"ל :

ולאחת אשר היתה נקראת בשמה יזכר התחתן עסר' שבת-ב"ר ישעיה הלוי הורוויץ *) שהיה נקרא שעפטיל. אביו של החסיד מו"ה אברהם הלוי בעל יש נוחלין ועמק ברכה וברית אברהם ושאר ספרים שחיבר. אביו של הגאון החסיד בעל של"ה זלה"ה (ב) והיחוס ההוא כבר כ' בצוואת הגאון מו"ה שעפטיל סג"ל בנו של הגאון בעל של"ה זלה"ה וגם בעל ספר שפע מל היה מאותו היחוס ור' עקיבא הכהן ונשיא הנ"ל זכה לילך לדוכן הוא וי"ב בניו וי"ב חתניו. כ"ה נפשות. והתפאר בעצמו שקיים מצות כ"ה תברכו את בני ישראל. ונתקנאו בו שרים גדולים ונכבדים מתוך גדולתו עד

אשר

(*) מפני הכבוד וקדושת משעי קודש האחים הגאונים הקדושים מוהר"ר ר' שמעלקא ור' פנחס בעל ההפלאה והמקנה. אמרתי להציג פה שלשלת היוחסין ממשפחת הורוויץ ר' ישעיה הלוי הנ"ל הוא מעיר הורוויץ במדינת בעהמען הוא היה חוטר מנוע רבינו יצחק הלוי ז"ל (הובא בחדושי הרטב"א למגילה ד"כ) בן רבינו פנחס הלוי ז"ל אחי הר' אהרן הלוי נשיא הלויים מברצלונא בעל החינוך ובדק הבית. ויצאי יריבו של ר' ישעיה הנ"ל. א' הגאון מו"ה שבתו שעפטיל הלוי איש הורוויץ אבי הגאון הקדוש מו"ה אברהם הלוי ז"ל אבי הגאון הקדוש מו"ה ישעיה הלוי בעל השל"ה, ב' האלוף החכם המפורסם בדורו מו"ה אברהם משולם זלמן הלוי איש הורוויץ מק"ק פראג. הרב ר' משולם זלמן הנ"ל אחד מבניו האלוף התורני מו"ה עקיבא הלוי איש הורוויץ אבי הגאון המקובל מוהר"ר שעפטיל הלוי איש הורוויץ ז"ל ב"ס שפע מל השני מבניו הרב הגאון מו"ה יעקב ישראל הלוי איש הורוויץ (הובא בצמח דוד שנת רע"ו) אחד מבניו של ר' יעקב ישראל הנ"ל הוא הגאון הקדוש המקובל רבינו פנחס הלוי איש הורוויץ ז"ל האבד"ק פולדא, ועליו אמרו שנשמחו נשמת רפ"י (ותוקפו וגבורתו מבואר בתשו' חות יאיר סי' קכ"ג) אשתו הראשונה היתה מרת ליפט בת הגאון החריף מו"ה בצלאל ז"ל בן המהר"ל מפראג ז"ל ככתוב לעיל, ואשתו השניה היתה בת הקצין ועשר גדול מו"ה יהושע מפרעמסלא בן האלוף הקצין שר ונגיד מו"ת שמואל שמעלקא חותנו של מוהר"ל מפראג, ואשתו השלישית היתה אחותו של רבינו הרמ"א ז"ל. אחד מבניו של הגאון ר' פנחס הנ"ל היה הגאון מוהר"ר יהושע הלוי איש הורוויץ ז"ל והוא היה נקרא בשם הארוך (עי' לעיל) בנו היה הגאון הקדוש מו"ה שמואל שמעלקא איש הורוויץ האבד"ק מארני, ובתו מרת חוה היתה אשת הגאון החסיד מו"ה אלעזר האבד"ק אמשטרדם ז"ל. אבי זקנו של הצדיק מופת הדור ר' שלום מבעלו וצללה"ה). אחד מבניו של רש"ש הנ"ל היה הגאון הקדוש רשכבה"ג רבינו מאיר הלוי איש הורוויץ וצ"ל האבד"ק באדחוב וסקטין, שכתוב עליו שנתגלה מן השמים שראוי היה שתשרה עליו שכינה אלא שאין הדור ראוי לכך) נפטר בטקטין ר"ח סיון תק"ו, והניח י"ב בנים קדושים וגאונים כמוהו ואחד מהם הוא הגאון הגדול מו"ה צבי הירש הלוי איש הורוויץ ז"ל אבד"ק מטרקאב אביהם של האחים הגאונים הנודעים בקצו ארץ מוהר"ר ר' שמעלקא ור' פנחס וצללה"ה בעל ההפלאה והמקנה, ועוד שישה בנים גאונים כדשום במג"י למשפחת הורוויץ להגאון ר' יוסף לעוויגשטיין האבד"ק סראצק ג"י. נפטר ביום ה' י"ב סיון שפ"ד לפ"ק, ועל אבן מצבתו חרות תאריכים רבים, ומהם גאון ישראל קדושו, נודע בשערים שמו, ראש חכמים איש תבונה, ודמיונו אבי שבחבורה ספרים רבים חבר ויטנה, גדולה אל מקום תורה נתינתה, ביראת בעניה בטהרה, דלל היה כאב הועיל אמונה כו' ע"ש בגלעד :

(ב) ביוצאי תלציו היה ר' יהודה אביו של המהרש"א ז"ל.

אשר גם פה לא ישב בהשקט מעלילות, ובזכותו זכות תורתו ניצל. ויען אשר פגעו בו שלשה מאורעות בשלשה רגלים ויניצל מהם עשה שלשה פרוכת הקודש שוין זה לזה באין הפרש ביניהם והקדישם לשלשה בתי כנסיות דהיינו בית הכנסת אלמ ניוא, ובהכ"נ הישינה, ובהכ"נ פנחס, והתנה עם הגזברים, שלא יפרשו אותן אל פני הקודש כי אם בכל שלשה רגלים תמיד בליל ראשון ולא יותר, גם נדב פמוט גדולה לבהכ"נ פנחס ולה נרות כמספר בניו, הלא היא תלויה מן הכיפה לתוך הבימה שקורין אלמימרא, ובן אחד מבניו היה נקרא גרשון, אשר ממנו מסתעפים הכהנים החותמים עצמם משפחת הגרשוני, ואחד היה נקרא גרשם, הוא הוליד את הקצין כמר שמשון הכהן וצ"ל, ושמשון הוליד שלשה בנים, שם האחד המיוחד הגאון המופלג מו"ה יצחק ב"ר שמשון הכהן וצ"ל אשר היה אב"ד ור"מ בק"ק ניקלשפארג ומדינת מעררין, ובק"ק ווינא במדינת אוסטרייך ושב לפראג והיה מורה שוה ופרימוס, (הוא חיבר פי' קצר על מדרש שו"ת, והשלים איזה סדרות בספר חתן דמים למהר"ר זלמן רונקיל נדפס שם"ו, ועשה הגהות בס' פענח רוא פי' על התורה נדפס שם"ו (סה"ד) והוא עשה הקדמה נפלאה בתשובת מהר"ם מרוטנבורג, וחתם בראשי חרוזות, אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם יצחק ב"ר שמשון כהן זכרו לברכה חתן הגאון הגדול מו"ה ליב נר"ו חזק ואמץ אמן, (שה"ג) והוא בא בהסכמה עם חותנו הגאון מהר"ל על ספר לחם רב ליקוטי דינים שנשמט משו"ע שחיבר הג"מ שמואל בר יוסף אב"ד דבומסלא נדפס שע"מ, ועל ס' הראב"ן הראשון שנדפס בפראג, ועיין הקדמתו לס' דרוש על התורה והמצוה של חותנו הגאון מהר"ל וע' בתשובת חוט השני, *) ואחיו הקצין פ"ו כהר"ר ישראל גרשם, והשלישי כהר"ר משה גרשם, כהנים שניהם היו דירת כבודם בק"ק נ"ש, והנהיגו נשיאות והשתדלו טובות הרבה לישראל בדורם, ובנה שם בית גדול הוא הבהמ"ד הגדול:

הגאון מו"ה יצחק כהן הנ"ל נשא את בת הגאון הגדול מו"ה ליוואי מפראג הנזכר והיה שמה לאה ומתה ממנו בלא בנים בהיותו ברבנות במעררין, ואח"כ נשא אחותה מרת פייגלא והרבה לספר בשבחה על מצבת קבורתה סמוך לציון אביה הגאון מהר"ל פה פראג והוליד עמה שני בנים, שם האחד הגאון ה"ה מו"ה חיים

חיים כהן שהיה אב"ד ור"מ בק"ק נ"ש והמדינה ואח"כ נתקבל
 לר"מ פה פראג ואח"כ בק"ק פ"פ דמיין ואחר כך בק"ק פוונא
 והגליל, ושם נתבקש בישיבה של מעלה. ושם השני הגאון ה"ה
 מהו' נפתלי כ"ץ שהיה דרשן פה פראג בתחילת גדולתו ונתקבל
 לאב"ד בפרוסטיץ. ואח"כ בק"ק נ"ש ומדינת מעהרין ומשם לק"ק
 פינסק דלימא. ומשם לק"ק לובלין והגליל, ושם נגנו ארון הקודש
 ושם אחותם הרבנית מרת חוה. היא היתה אם כל חי בתורה
 ובמעשים אשר אשה בכל אלה לא מצאנו [ע'] בהקדמת תשובת חות
 יאיר ממנה באורך] ובנסיעתה לארץ ישראל נאספה אל עמה בק"ק
 סופיא. ושם בעלה הגאון מו"ה שמואל ב"ר יצחק בכרך ז"ל גם
 הוא היה דרשן פה פראג ואב"ד ור"מ בק"ק בומסלא והגליל.
 ואח"כ נתקבל לאב"ד ור"מ לק"ק ווירמיוז ומדינת פפלאץ. ושם
 נאסף אל עמיו. ובנו הגאון מו"ה שמשון אשר היה בעת ההיא דרשן
 פה פראג למלאות מקום אביו. ונתקבל אח"כ לישיב על כסא אביו
 בוורמיוז. והיה שם עד יום מותו. ובנו הגאון מו"ה יאיר חיים בעל
 תשובת חות יאיר ותשובת חוט השני היה דור שלישי חוט המשולש
 אשר ישבו על כסא ההוראה בק"ק ווירמיוז. גם בת היתה להגאון
 מו"ה שמואל בכרך הנ"ל מרת מעלציל. ושם בעלה הרב ה"ה מו"ה
 סבלא אב"ד ור"מ דק"ק שנייטוך ואגפיה הוא הוליד ממנה את הזקן
 האולף מו"ה שמעון יצ"ו אשר כעת הוא למעלה משמונים שנה לא
 כהתה עינו ולא נס ליחו וש"ס משנה שגורים על פיו. ושם אחיו
 מופלא בתורה ובחסידות מו"ה שמואל שהיה נאמן בק"ק רודניץ
 והיה מורה צדק לעדתו שם כל הימים אשר לא היה שם אב"ד.
 הזקן מו"ה שמעון הנ"ל הוליד בתוך שאר בנים הגונים את הקצין
 המפורסם פ"ו כהר"ר יצחק לאוויץ אשר הוא פרימוס פה פראג
 לע"ע וגם בת אחת היתה להגאון מו"ה שמעון הנ"ל היתה נשואה
 להרב הקדוש מו"ה זלמן ר' משהלם סג"ל ז"ל היה דיין מורה שוה
 פה פראג והיתה נקראת בשמה פיגלה בשם אמה זקנתה בת הגאון
 מהר"ל מפראג אשת הגאון מו"ה יצחק כ"ץ הנ"ל ופיגלא הנ"ל
 ילדה מהרב מו"ה זלמן הנ"ל את בנה הרב המופלג בתורה ובחסידות
 ובזקנה וממלא מקום אבותם מו"ה יצחק סג"ל דיין מורה שוה פה
 פראג יע"א משנת תנז"ל עד היום שהוא שנת תפ"ו :

ועתה נחזור ליחוסי הג' מו"ה נפתלי כ"ץ מלובלין אשר הוליד
 כמה

כמה בנים מלאים זיו ומפיקים נוגה תורתם במדינת פולין
א"צ לכותבם גם לא נודעו לי כולם הרבו ענפים ושרשים ת"ל אך
אזכור ב' מהם אשר היו פה פראג א' מהן המופלא מו"ה חיים
כהן ז"ל אשר הוליד את הג' מו"ה נפתלי כ"ץ אשר כעת הוא אב"ד
ור"מ בק"ק גלונא רב תא. ובת אחת נקראת בשמה פיגלא נשואה
להמופלא מו"ה פייבל בומסלא דיין ב"ד רבה פה פראג ואחיו השני
הרב הגדול לדורו מו"ה יצחק כ"ץ ז"ל גם הוא היה דרשן פה
פראג ואח"כ נתקבל באב"ד ור"מ בק"ק סטעפן ואח"כ נתקבל
לדרשן ור"מ בק"ק לובלין ושם נגנו ארונו הקודש ושוכב עם אביו
הגאון מו"ה נפתלי כ"ץ אב"ד דק"ק לובלין. ושם אחותם ה"ה
הגבירה מרת יודית מלובלין ובנה הרב הגאון מו"ה נפתלי אב"ד
דק"ק נראל. ואחותם הגבירה מרת פעריל מזאלקווי. הרב הגדול
מו"ה יצחק כ"ץ הנ"ל נשא את בת הגאון מו"ה מענדיל מרגליות
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק פרעמסלא והגליל והוליד ממנה שלשה בנים
האחד המיוחד הגאון הגדול המפורסם מו"ה נפתלי כ"ץ ז"ל אשר
היה אב"ד ור"מ בק"ק אוסטרא והגליל ובק"ק פוזנא והגליל ובק"ק
פ"פ דמיין (הוא המחבר ספר סמיכת חכמים) ונתקבל לנשיא בא"י
ונסע לארץ הקדושה ויהי בדרך במלון בק"ק קאסמנטינא נאסף אל
עמיו ושם נגנו ארונו הקודש (עי' בצאוותו מעשה נפלא מענין
פטירתו). ושם השני המופלא ומופלג מו"ה ישעי' כ"ץ נ"י הדיין
המצויין ב"ד רבה דק"ק בראד אשר בשבילו סדרתי סדר היחוס
הזה. ושם השלישי הרב הגדול מו"ה יהודא ליב כ"ץ ז"ל אב"ד
ור"מ דק"ק פלאצק והגליל. ושם אחותם הרבנית מרת אסתר מפלנאי.
ובניה הרבנים זל"ה. ואחותם מרת פעלקא מפרעמסלא. ובנה
הרב ה"ה מו"ה יצחק זל"ה:

עוד תדע נאמנה כי הגאון מו"ה עקיבא מפ"פ גם הגאון מהרש"א (*)
סג"ל

מפני שחמי זקני הצדיק המפורסם מוהר"ר **משה** זצלה"ה
מקאברין. הוא מיוצאי חלציו של **המהרש"א** ז"ל על כן
הנני לרשום פה שלשלת יחוסו איך הוא שייך למשפחת
המהר"ל ז"ל. כפי ששלח לי הגאון ר"י ל"ש האבד"ק סראצק נ"י.

(*) **זקינו המהרש"א** ז"ל. היה האבד"ק טוקטין. פוזנא. לובלין. אוסטרהא.
והחיד"א כתב שיש לו שו"ת בכתי. ויש לו תשובה
בכ"ה החדשות סי' ל"ז. והובא בתשו' הב"ח סי' ע"ט ובכ"ה החדשות סי' מ"ג.
ומהסכמתו

יח 35 מגילת יוחסין

סג"ל ז"ל גם הם היו מיוצאי חלציו של רבינו עקיבא כהן ונשיא הנ"ל כי כך שמעתי מאנשי אמונה מבני משפחתנו:

הגאון מוהר"ר נפתלי ב"ץ מלובלין היה חתן המופלג בתורה ובעושר נשיא הוא בישראל מו"ה ישעיה ליברליש ז"ל אשר היה פרימוס ודיין מורה שוה פה פראג וחתנו הישני היה הגאון מוהר"ר

ומהסכמתו לס' העקרים ד' ווינעצא שע"ה נראה שזקני מהר"מ היה האבד"ק לובלין והמהרש"א היה מבי דינא רבה, אך בתשו' הב"ח החדשות סי' נ"ו וכו' ובסכמתו לס' יש נוחלין כ' מובאר שהוא היה האב"ד וע"כ שהמהרש"א בא לשם בעת היריד גראמניץ, או נתקבל לאב"ד אחרי פטירת המהר"מ ז"ל כי לא היו אוהבים זה עם זה כנודע מחידושים לשבת, ובסידור התפלה כת"י (לר' שבתי סופר) הובא במ"ע המגיד שנה א' סי' מ"ט נמצא הסכמתו באוקספורד, גם בס' דאב"ן, ובס' תיקוני זבח, אשתו היתה בת הגאון מו"ה משה אשכנזי ז"ל מפוזנא אשתו מרת איידיל ע"ה היתה בת הגאון מו"ה משה ליפשיץ האבד"ק בריסק, וכן הובא בגדולות שאל בשם הס' יש מנהילין, ובכל הסכמותיו כי שמואל אידלש, ובס' אוצרות חיים סי' כ"ב כ' אשר שם חמותו היתה איידיל עשירה גדולה בפוזנא, ולקחה אותו מתוך הדחק ופרנסה אותו, ועל שמה נקרא חתימתו וספרו שמואל אידלש, כי היא עזרה לו לגדולתו בתורה ע"ש, וכ"כ בהקדמת שו"ת אבן השוהם ומאורת עינים, ובס' נופת צופים להרה"ק מו"ה פנחס ז"ל מקאריץ סי' ע"ב, גם בס' מדרש פנחס כתב בשם הרה"ג מו"ה אברהם דוב האבד"ק המעליניק ופולנאה שהוא היה בעיר קבורת אמו של המהרש"א וצוה לקרות על המצבה ונכתב שם גיטיל ולא איידיל, ומעות גדול ביד האומרים על המהרש"א שהוא ר"ת מו"ה שמואל איידליש ע"ש, וכפי הנ"ל הוסב שם זה על שם חמותו, האש"ה מרת איידיל היתה אחות הגאון מו"ה פלסא קרא דיין דק"ק פוזנא ובת הג'אמ משה בע"ס וזכרון משה ועל שמות האנשים, חתן הגאון מו"ה ליב מגלוגא בהגאון מו"ה ליפמאן האבד"ק יורבלין חתן הגאון מו"ה יוסף קרא שהיה אב"ד בעשרים קהלות קדושות שבפולין בהגאון מו"ה יהודא קרא אב"ד ור"מ דגלוגא בהגאון מו"ה אביגדור קרא אב"ד ור"מ דק"ק פראג דודו של הג'מ יוסף קרא בע"ס בית יוסף ובן אחותו של המהר"ל מפראג הזקן, זה העתקתי מספר יחוס כת"י לה"גמ חיים אויערבאך מלונטשיץ בע"ס דברי משפט, אשר היה פה נכד הגאון הגדול מו"ה מאיר משעפס, זה ששה שנים, אם קבלה נקבל והכתב היה בקלף בן ששן אשר בא מכון אלי להתחקות על יחוסו, אבי זקני המהרש"א הרב מו"ה יהודא סג"ל הובא בסוכה בחי' בנו (דף ל"ח) חתן הגאון מו"ה העלמאן בר' חיים מוירמזא, והרב הגדול מו"ה שמואל סג"ל מלודמיר אבי הטורי זהב ור' יצחק הלוי היה אחי הרב מו"ה יהודא הנ"ל, וחתן הגאון ר' יצחק ר' בצלאלש מלודמיר כמבואר בט"ו חו"מ סי' ג' שהובא בתשו' מהרש"ל, כן שמעתי אבל לא אתי לעמוד יסוד ע"י, הנידו לי כי נמצא קמיע מאתו בטיקטין:

בני זקני מהרש"א, א' הגאון מו"ה משולם זלמן אבי הרב מו"ה יהודא ליב ז"ל אבי הרב הגדול מו"ה משה הלוי ז"ל, (הוא חותן של הגאון מו"ה לוי מקאדני ז"ל בעל עטרת ראש שהוא ג"כ א"ז של ח"ז מוהר"מ ז"ל הנ"ל) אבי הגאון החסיד המקובל מו"ה אליעזר ז"ל, חותנו של הרב המקובל מו"ה ראובן האבד"ק נאוההראדק אבי האשה הצדיקת מרת אסתר אמו של חמי זקני וצלה"ה הנ"ל, ב' הגאון מו"ה אברהם ז"ל, ג' אשת הגאון מו"ה יצחק סג"ל בהגאון המפורסם מו"ה שלמה חריף סג"ל האבד"ק לבוב, לאדמיר, והובא בט"ו ש"א אות מ' סק"ל ושמות נשים אות ג' סק"ב ואות ח' סק"ד (זה ראיתי בהעתק מעלת יוחסין להגאון האמיתי מו' אפרים זלמן מרגליות מבראד, ד' אשת זקני הגאון המפורסם משה האבד"ק לובמלא לובלין בע"ס מהדורא בתרא על מסכתות,

מגילת יוחסין

מוהר"ר ליב רופא ודרשן פה פראג בעל קול יהודה ומו"ה ישעיה ליברליש הנ"ל חתם א"ע בהר"ר יצחק ליברליש ז"ל ואחיו הקצין הר"ר ליברמן חלפן ז"ל אשר הניח פה פראג בבכ"נ אלט נייא פרכת נפלא עם מרגליות וס"ת בעץ חיים מצופה כסף מוזהב למעלה ולמטה ומעיל שקורין מענטלא במרגליות כתוב עליו שמו ושם אשתו שנת זכר עשה לפ"ק. ה"ה מו"ה אלעזר ליברמאן אשר חיבר ספר מענה לשון היה נכד מו"ה ישעיה ליברליש הנ"ל בן בתו והוא בנו של הגאון בעל קול יהודה הנ"ל. הקצין המפורסם מו"ה יהודה ריוו פרנס מווין היה חתן הקצין מו"ה ישעיה ליברלוש הנ"ל ושם אשתו הצנועה קילא ז"ל. הרב המופלג החסיד המנוח מו"ה ישראל ר' קאפליש מווין היה חתן ר' יהודה ריוו הנ"ל. בנו הרב הגדול מו"ה שמשון אב"ד ור"מ בהערץ פעלד והמדינה אחיו הקצין מו"ה בערמאן בקיציגין :

הגאון מו"ה חיים מפוזנא היה לו ד' בנים. א' הגאון מו"ה שמשון אב"ד בלעסלי. והשני הרב מו"ה שמשון מפראג. והשלישי מופלג

יש לו הסכמה בס' מאמר קדישין על ה' טריפות, ובס' עמודיה שבעה, ובש"ב יו"ד (לחתן אחיו הגאון האמיתי מו"ה שבתאי כהן) ונפטר בלובלין כ"א כסלו תכ"ט, ה' אשת הגאון מו"ה שלמה בהגאון האמיתי מו"ה נתן שפירא מהורדנא בע"ס מבוא שערים על השערי דורא :

אלה הדברים החרות על מצבתו.

פה נגנו ונאסף איש תנא דמלכי.
הוא נגר ובר נגר, מופת הדור הצניף המהור.
הרב המופלג בחכמה בענוה וביראה, ושמעו
יצא ממזרח שמש עד מבוא, האיר כל
חכמי ישראל בחיבורו הגדול שחדש בפלפולו
ובחריפותו על גמרא פירוש רש"י ותוספת
הגאון נ"י פ"ה מוהר"ר שמואל אליעזר במוהר"ר
יהודה הלוי זצלה"ה, ונתבקש בישיבה של
מעלה, ומת במיתת נשיקה ועלה לשמים
והיתה מנוחתו כבוד במוצאי מנוחה ונאסף
ביום א' ה' ימים לחדש כסלו בשנת שצ"ב לפ"ק

תנצב"ה

מופלג בתורה פ"ו דק"ק פראג שמו מו"ה דוד בהגאון. והרביעי
ה"ה הרב המופלג בתורה מו"ה יצחק בהגאון:

הגאון מו"ה מענדיל מרגליות מפרעמסלא בא לקראקא ממדינת
גאליץ, ושם אמו פרדכי מגאליץ ונשא את בת הגאון מו"ה
מרדכי מרגליות מקראקא מרת שיינדיל וילדה לו שמונה בנים
גאוניס, האחד הגאון מו"ה יואל פייבש אשר היה חתן הגאון מו"ה
אברהם אב"ד דק"ק בריסק דליטא בהגאון בעל משאת בנימין. הב'
הגאון מו"ה משה אב"ד דק"ק תראני. הג' הגאון מו"ה אלעזר אב"ד
דק"ק לובמלא. הד' הגאון מו"ה אליהו מפרעמסלא שהיה חתן הג'
מו"ה הירש הינקיר. הה' הגאון מו"ה נחמן אב"ד דק"ק מוריטש
בליטא. והניח בנו אחריו. ונכדו הגאון מו"ה מענדיל הייקריל
מלובלין. הו' הגאון מו"ה מרדכי חתן הקצין מו"ה קאפיל מקראטשין.
הז' הגאון מו"ה שמואל ד' מיכשקיש מווילנא. הח' המופלג בתורה
מו"ה ישראל חתן מו"ה אברהם מטיסמניץ. ואח"כ נשא הגאון מו"ה
מענדיל מרגליות הנ"ל לאשה את בת הגאון מו"ה משה חריף ז"ל
אב"ד דק"ק קרעמניץ והולידו כמה בנות וחתניו לוקחי בנותיו הם
אלו. האחד הרב הגדול המופלג בדורו מו"ה יצחק בהגאון מו"ה
נפתלי כ"ץ מלובלין. ושם אשתו הרבנית מרת איידיל ז"ל, הב' הרב
הנגיד המפורסם מו"ה יהודא במו"ה אברהם פרוק מווינא. ושם
אשתו מרת פריידיל. הג' הגאון מו"ה מרדכי אב"ד דק"ק ברעזין
בהגאון מו"ה מאיר אב"ד דק"ק לבוב והגליל (הוא אבי זקינו של
הגאון האמיתי המפורסם מו"ה יוסף שאול הלוי אב"ד דק"ק לבוב
והגליל נר"ו כן שמעתי מפיו) הד' הרב מו"ה אברהם בהגאון מרדכי
אב"ד דק"ק רישא. הה' היה בנו של הגאון מו"ה הירש אב"ד דק"ק
קראטשין בהגאון מו"ה שמשון מאוסטרא. הו' התורני המופלג מו"ה
אברהם דיין מפרעמסלא. הז' המופלג מוהר"ר יוסף בהקצין מוהר"ר
אברהם מטיסמניץ:

הרב הגאון מו"ה נפתלי כ"ץ ז"ל מפוונא הוליד כמה בנים ה"ה
הרב החסיד מו"ה חיים כ"ץ ז"ל שהיה רב הקלויז דק"ק
אוסטרא. והרב הגאון מו"ה מרדכי כ"ץ ז"ל שהיה אב"ד דק"ק
פוונא והגליל. והרב הגאון מו"ה בצלאל כ"ץ ז"ל שהיה אב"ד ור"מ
דק"ק אוסטרא והגליל ובנו הרב המה"ג מו"ה אייוויק כ"ץ ז"ל רב
בקלויז דק"ק אוסטרא. והרב הגאון מו"ה יצחק כ"ץ ז"ל שהיה אב"ד
דק"ק

דק"ק קרעמזיר. והרב הגאון מו"ה שמעלקא כ"ץ ז"ל אב"ד דק"ק ברעסלא. והרב הגדול מו"ה יצחק אייזיק כ"ץ אב"ד דק"ק פרוסטיץ: **והתני** לוקחי בנותיו של הגאון מו"ה נפתלי כ"ץ הנ"ל האחד הגאון מו"ה יעקב אב"ד דק"ק פוזנא והגליל ושם אשתו הרבנית מרת שפרינצה. ושם הב' הגאון החסיד מו"ה סעדיה ישעי' ז"ל אב"ד דק"ק מעזריטש ושם אשתו הרבנית מרת אידיל. ושם הג' ה"ה הרב המופלא מו"ה יהודא ליב בהגאון החסיד מוהר"ר גבריאל ז"ל אב"ד דק"ק נ"ש והמדינה ושם אשתו הרבנית מרת קילא: **הרב** המנוח מו"ה ישעיה כ"ץ ז"ל אחיו של הגאון מו"ה נפתלי כ"ץ ז"ל מפוזנא הוליד בתוך שאר בניו המופלגים את האחד המיוחד ה"ה הרב המאור הגדול המקובל המפורסם מו"ה משה כ"ץ נר"ו ר"מ דק"ק פרעמסלא ולפנים היה אב"ד ור"מ בק"ק מעזריטש ואנפיה. ואת הרב המאור הגדול המפורסם מוהר"ר בעלאל כ"ץ ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק יאס והמדינה:

הרב הגדול מוהר"ר יהודא ליב כ"ץ ז"ל אב"ד דק"ק פלאצק אחי הגאון מו"ה נפתלי כ"ץ הנ"ל מפוזנא הוליד בתוך שאר בניו ההגונים את האחד המיוחד ה"ה הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יעקב כ"ץ ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פלאצק והגליל: **הרב** המאור הגדול מוהר"ר משה אב"ד דק"ק טראני הנ"ל הוליד את הרב המאור הגדול מוהר"ר מנחם מענדיל אב"ד דק"ק קראטשיץ ובנו הרב המאור הגדול מו"ה אביגדור אב"ד דק"ק הענטשיץ: **הרב** המאור הגדול מוהר"ר משה כ"ץ נר"ו ר"מ דק"ק פרעמסלא הנ"ל חיבר הרבה ספרים ואת אשר כבר יצאו לאור הם אלו, פני משה. קרן אור. דרוש משה. יד משה. מטה משה. ואשר עדיין הם בכתובים בידו הם אלו, אהל משה על התורה. בירך משה על התורה. הוד משה על נביאים. ויכתב משה על הכתובים. דבר משה על מדרש רבה. ויגד משה על אנגדות הש"ס. מתנות חלקן הדושי הלכות ודיבורי רש"י ותוס' ולשונות הרי"ף והרמב"ם ז"ל. והשיב משה שאלות ותשובות. מסוה משה חבור כולל חידושי הלכות ואגדות ודרושים לכל חפציהם:

הנה אנבי נותן לפניכם העתקה מסדר היחוס של כודי אדמו"ר הרב הגאון הקדוש מרן חנוך העניד הכהן וללה"ה מאלכסנדרע אשר כתב בעצמו ביד קדשו ואסתפח אותו להיחוס של מעלה מהרב הגאון הקדוש מהר"ל מפראג ז"ל אשר גם הוא מיוצאי חלציו, כי זקינו הגאון מהרשש"ך ז"ל השתדך עם הגאון הגדול מו"ה יהודא ליב האבד"ק פלוצק, נכד של הגאון מהר"ל מפראג ואנחנו נכדי של הגאון מהרשש"ך ז"ל, וגם הגאון בעל חתם סופר וללה"ה הוא נכד מבתו של המהרשש"ך ז"ל, וגם היחוס של אבי זקני הגאון מאור הגולה ר' משה חריף מסאכנישוב וללה"ה.

הרב הגדול המנוח הנזכר למעלה נכד המהר"ל מו"ה יהודא ליב אבד"ק פלאצק הוליד כמה בנים ובנות, האחד המיוחד הגאון מו"ה יעקב כ"ץ אבד"ק פלאצק, ובת אחת מרת מירל היא היתה אשת הרב הגדול מו"ה זעליג דיינא רבא דק"ק ליסא והוליד בנים מופלגים ובת אחת מרת איידל ע"ה אשת הגאון הגדול מו"ה יוזפא כ"ץ שאטמן מפפד"מ והיה אבד"ק דאברין במדינת אשכנז ואח"כ בבב"מ דב"ק גלוגי רבתי אביו של הגאון מו"ה חנוך העניד כ"ץ שאטמן מקאליש (והובא בס' מגדנות אליעזר) ואביו של הרב מו"ה בנימין זאב כ"ץ שאטמן האבד"מ דיהרנפורט (והובא בהקדמת המגיל' ס' שו"ת רמ"ע מפאני) הגאון הגדול החסיד מו"ה יוזפא כ"ץ שאטמן אבד"ק גלוגי הנ"ל היה בן הרב החסיד מו"ה משה בן הגאון הגדול מו"ה שמואל כ"ץ שאטמן זצ"ל אב"ד דכל מדינת דארמשטאדט וראש ישיבה הגדולה דבב"מ דפפד"מ בעל מח"ס מוהרשש"ך על נזיקין ורוה"ק הופיע בבית מדרשו, אשת החסיד מו"ה משה הנ"ל היתה האשה מרת הענדיל בת הגאון החסיד מו"ה יהודא ליב אבד"ק דפערשי והמדינה בעל המחבר שו"ת חינוך בית יהודא וראשית בכורים והיו ביחד ג' אחים מופלגים, הא' מו"ה זאנוויל דיין מפוזנא, הב' מו"ה אליקום דיין מקראקא, הג' מו"ה ליב הנ"ל הגאון מו"ה ליב הנ"ל היה בן הגאון הגדול מו"ה חנוך העניד דרשן מפוזנא ואב"ד בגניזין וזכרו הטוב בהסכמת ס' נחלת צבי ובשו"ת חינוך בית יהודא לבנו החסיד ז"ל, ובגזירת ת"ח הלך למדינת אשכנז ונתקבל לאב"ד בק"ק אימינגן ונקבר בפערשי וחיבר ספר וכוח יוסף והשבטים ושאר ספרים בכתב שלא באו לבית הדפוס כנזכר בהקדמתו לס' ראשית בכורים, הרב הגאון מו"ה חנוך העניד דרשן

דרשן מפוזנן הנ"ל הי' בן הגאון מו"ה אברהם דיין מפוזנא אשר היה חתן הגאון המפורסם בדורו מו"ה יהודא ליב א"ש האבד"ק לאדמו"ר הנקרא בפ"כ ר' ליב ר' הענינס, ותשובה אחת נדפסה ממנו בשו"ת הב"ח (סי' פ"ט) וכמה תשובות ממנו בשו"ת חינוך בית יהודא ונכדו הוא היה תלמיד מובהק לרבינו המוהרש"ל כנזכר בשו"ת חנוך בית יהודה (סי' צ"ז) ומוהר"ל מפראג כתב לו תשובה בכבוד גדול בשו"ת חינוך בית יהודא (סי' ע"ה) וכתב לו למי כל חמדת ישראל הלא לאהובי וכו' יע"ש. ואשת הרב מו"ה חנוך הענין דרשן מפוזנן הנ"ל היתה בת הרב מו"ה אייויק גינצבערג בן מו"ה זיינוויל גינצבערג בן להרב הקצין המפורסם מו"ה שמעון גינצבורג וזכרו המוב בשו"ת רש"ל ורמ"א סי' צ"א, וכותב שם שהוא מגדולי ועשירי הארץ ובס' צמח דוד האריך בשבחיו, הרב מו"ה ליב בעל המחבר שו"ת חינוך בית יהודא הנ"ל הי' לו בן הרב החסיד מו"ה חנוך הענין אבד"ק געלהויוון סמוך לפפד"מ, וזכרו המוב בשו"ת חינוך בית יהודא, הרב מו"ה זיינוויל אחי המחבר שו"ת חינוך בית יהודא הנ"ל הוליד בן מו"ה משה, ומו"ה משה הוליד הרב המופלג המפורסם בנגלה ונסתר מו"ה יהודא ליב ורבים ממרחקים באו אליו ללמוד קבלה כאשר מעיד ס' פרישות :

ועתה נכתוב יחוס הגאון מו"ה חנוך הענין שאטמן מקאליש הנ"ל בן הגאון החסיד מו"ה יוזפא כ"ץ שאטמן מפפד"ד ותולדותיו הטובים, ודע כי נשא את הצדיקת המפורסמת מרת חי' ע"ה בת הצדיק הגביר מו"ה אפרים פישל זצ"ל מקאליש ונתבקש בישיבה של מעלה בחצי ימיו לערך שלשים וארבעה או שלשים ושמונה אבל יגע עצמו והרביץ בתורה במיעוט שנים והניח אחריו זרע ברך בן אחד הגאון הקדוש מו"ה שמואל שאטמן הכהן אבד"ק דאברין אצל הגהר וויינסל ותהלתו מלאה הארץ ואשתו בת הרבני הנגיד המופלג מו"ה מרדכי ז"ל אחי הרב הצדיק מו"ה פישל הנ"ל אביהם של האחים הגאונים מו"ה ישראל מורה הוראה דק"ק קאליש והשני הרב הגדול מו"ה פייבל ז"ל, ובת אחת הי' להרב הגדול מו"ה חנוך הענין שאטמן מקאליש הנ"ל הצדיקת המפורסמת מרת שרה חנה ז"ל ונפטרה בש"ט והלכה לעולמה בת פ"ד שנים יום ד' ג' אייר תרכ"ג לפ"ק בעיר פראשניץ, והיא היתה נשואה להרב המופלג בתורה ויראה מו"ה פנחס הכהן ז"ל בן הנגיד דחיל מרבנן ומוקיר

מלואים למגילת יוחסין 41 כא

ומוקיר רבנן והוי לי' בנין וחתנין רבנן מו"ה יעקב אהרן הכהן ז"ל
מק"ק ליטרמוסק מגזע הגאון מו"ה מאיר אבי הגאון הש"ך ז"ל
הוא הי' בן הרבני הנגיד מו"ה יהודא ליב ז"ל ומו"ה הנגיד
המפורסם מו"ה אליעזר הכהן ז"ל מק"ק ליטרמוסק :

הרבני המופלג מו"ה אליעזר הכהן ז"ל הנ"ל הוליד שלשה בנים
האחד מו"ה יהודא ליב ז"ל הנ"ל, והשני הגאון החסיד
מו"ה פנחס הכהן ז"ל האבד"ק ליטרמוסק. והשלישי הכי נכבד
ה"ה הרב הגאון הגדול מו"ה לוי הכהן ז"ל מ"מ דק"ק ברעסלא
אשר בן בתו מרת רעלא ע"ה ה"ה הרב הגדול מו"ה יהודא יודל
אבד"ק בואין הי' חתן הגביר מו"ה יעקב אהרן הנ"ל מליטרמוסק
והניח אחריו בן אחד הרב הגדול מו"ה לוי ז"ל אבד"ק דדינסקאוואלע
הרב הגאון החסיד מו"ה פנחס הכהן מליטרמוסק הנ"ל הוליד
שלשה בנים, האחד הרב הגאון החסיד מו"ה גרשון הממלא
מקום אביו בליטרמוסק ולא הניח אחריו זרע, והשני הרב הגדול מו"ה
מרדכי הכהן ז"ל אבד"ק דארניטשוב, והשלישי הרב הגדול מו"ה הילל
אבד"ק לאדוין, עוד בן אחד הי' לר' יעקב אהרן הנ"ל הרב הגדול
המופלג בתורה וחסידות מו"ה מאיר מפלאצק, ובת אחת הי' לר'
יעקב אהרן הנ"ל מרת חנה והיתה נשואה להרב המאוה"ג החסיד
המופלג בתורה ובעבודה זקן ויושב בישיבה מו"ה שלום צבי הכהן
זצ"ל האבד"ק זגורו והלכה לעולמה שנת תרכ"ד לפ"ק ולא הניחה
בנים זכרים כ"א בנות :

הרב המופלג בתורה וביראה מו"ה פנחס הכהן מליטרמוסק הנ"ל בן
מו"ה יעקב אהרן הנ"ל הוליד לו זו' הרבנית בת הגאון מו"ה
חנוך העניך כ"ץ שאמטן מקאליש שני בנים, הא' המיוחד הרב הגדול
המופלג בתורה ובעבודה ובחסידות בוצינא דנהורא פאר מקדושים
חכם חרשים אספקלריא המאירה דמטמרין גליין לי' גדול מרבן שמו
הקדוש מו"ה חנוך העניך הכהן וצלה"ה האבד"ק אלכסנדר נאוויודוואר
ופראשניץ ונשא את הצדיקת המפורסמת מרת חאנשי פייגא ע"ה
בת הגביר המפורסם נדיב ושווע מו"ה יעקב ז"ל מפרשיסטא והוליד
עמה בן יחיד מופלג בתורה ובחכמה מו"ה יחיאל אפרים פישל, ובת
אחת הצנועה מרת חי' צפורה ע"ה והיתה נשואה להמופלג החסיד
מו"ה משה נ"י, עוד בת אחת והיא הבכורה הצנועה מרת ברכה
שפרא מרים והיתה נשואה להמופלג בתורה ובחכמה הנגיד מו"ה
מנחם

מלואים למגילת יוהסין

מנחם מענדיל ג"י מארגענשמערן בן הרב המאוה"ג המפורסם בתורה וביראה מו"ה ישראל זצ"ל מטורבין אחי אדמו"ר קודש הקדשים רשכבה"ג מרן מו"ה מנחם הענדיל זצוקל"ה מקאצק והוליד בנים מופלגים, עוד בן אחד הוליד הרב מו"ה פנחס הכהן הנ"ל את הרב המפורסם בתורה וביראה מו"ה יוזפא זצ"ל ונפטר במיעוט שנים ולא הניח אחריו זרע, עוד הוליד הרב מו"ה פנחס הכהן שלשה בנות, האחת הצנועה המפורסמת מרת מרים ע"ה והשאירה אחרי' בנים מופלגים, הא' מו"ה מרדכי שמשון זצ"ל ואני המו"ל חדושי זקני הגאון מוהרשש"ך ז"ל, השנית מרת אידל ע"ה, והשלישית הצנועה מרת אסתר אשר היתה נשואה להרב הגדול החרוף ובקי החסיד המפורסם מו"ה יחזקאל זצ"ל אבד"ק לאדו והוליד בנים מופלגים

העהקת נוסח מצבת אבי זקני מצד אבי ז"ל הרב הגאון מו"ה משה חריף ז"ל האבד"ק סאכעטשוב,

וימת משה עבד ד' איש חי רב פעלים צדיק תמים מגזע ישרים וקן ושבע ימים הונה בתורת ד' לילות וימים ה"ה הרב המאור הגדול מרנא ורבנא רבינו **משה** בהרב הצדיק החסיד **יעקב** מקאליש אבד"ק סאכעטשוב, נתבקש בישיבה של מעלה ועלה ויבכו בני ישראל את משה לפ"ק תנצב"ה:

הרב הגאון ר' משה חריף הנ"ל הי' בן הרב הג' הקדוש הנקרא בפי כל רבי יעקב מקאליש בהרב הגאון ר' משה אבד"ק דינאריט ז"ל והי' לו חמשה בנים גאונים וצדיקים, ואמר קודם פטירתו פן חסר ח' ודבר אחד מן התורה הניח חמשה בנים כנגד חמשה חומשי תורה ואלה המה:

הרב הג' ר' הירש ווארטער ראבד"ק מלינמשיץ, הרב הקדוש ר' אלירש מגיד ז"ל מדרוארט, הרב הגאון ר' יעקב זל"ה. ועוד שני אחים גאונים וקדושים אשר השתמשו בכתר הרבנות בארץ רוסיא.

המו"ל **חנוך משה טרויבע** מקאליש

מתגורר כעת בעיר קראקא י"א